

Univerza v Mariboru

Fakulteta za organizacijske vede

Magistrsko delo
Organizacija in management kadrovskih in
izobraževalnih sistemov

ANALIZA POSLOVANJA PODJETJA TELEKOM SLOVENIJE, D. D.

Mentor: izr. prof. dr. Aleš Novak

Kandidatka: Katja Klander

Kranj, februar 2013

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju izr. prof. dr. Alešu Novaku za strokovno pomoč pri izdelavi magistrskega dela. Pri sodelovanju z njim mi bo v spominu ostalo predvsem njegovo korektno in kolegialno usmerjanje, saj me je s konstruktivnimi predlogi vodil skozi nastajanje pričujočega dela.

Zahvala gre tudi univ. dipl. ekonomistu Andreju Slabanji iz podjetja Telekom Slovenije, d. d. za pomoč in nasvete pri pripravi magistrskega dela.

Zahvaljujem se tudi lektorici ge. Anji Padar Tomažin, ki je lektorirala moje magistrsko delo.

Prav tako se zahvaljujem svojim najbližjim, ki so me v času študija bodrili in podpirali. Ob mojih uspehih so se skupaj z mano veselili, ob malo manj prijetnih okoliščinah pa tudi sočustvovali. Skratka, čutili so z mano.

Katja Klander

POVZETEK

Magistrsko delo smo razdelili na teoretični in empirični (praktični) del.

V teoretičnem delu smo s pomočjo strokovne literature predstavili in opisali ključne osnovne pojme na področju družb in računovodenja ter nekatere od njih pogledali tudi z vidika zakonodaje.

Empirični del pa smo razdelili na preučitev letnih poročil in na izračun kazalnikov. Pri preučitvi letnih poročil podjetja Telekom Slovenije, d. d. smo se osredotočili na letni poročili za poslovni leti 2010 in 2011, natančneje na računovodske izkaze teh dveh poslovnih let. V nadaljevanju predstavljamo izračune kazalnikov, podamo svoje komentarje ter primerjamo vrednosti kazalnikov za poslovni leti 2010 in 2011.

V zaključkih pa smo podali naše sklepne misli.

KLJUČNE BESEDE:

- letno poročilo,
- računovodski izkazi,
- bilanca stanja,
- izkaz poslovnega izida,
- kazalniki.

ABSTRACT

This master's thesis is divided into a theoretical and empirical (practical) part.

In the theoretical part we introduce and describe the key basic terms from the field of company law and accounting by using professional literature and examine some of them from the aspect of legislation.

The empirical part is divided into the examination of annual reports and the calculation of financial ratios. In the former part we exclusively focus on the annual reports of the Telekom Slovenia, d. d. company for the financial years 2010 and 2011, more specifically on financial statements for these two financial years. In the latter part we demonstrate the calculation of financial ratios, provide our comments and compare the value of financial ratios for the financial years 2010 and 2011.

Our closing thoughts are provided in the conclusions.

KEYWORDS:

- annual report,
- financial statements,
- balance sheet,
- income statement,
- financial ratios.

KAZALO

1.	UVOD	1
1.1.	PREDSTAVITEV PROBLEMA	1
1.2.	PREDSTAVITEV OKOLJA.....	2
1.3.	PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE	2
1.4.	METODE DELA	3
2.	TEORETIČNE OSNOVE	4
2.1.	OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV	4
2.1.1.	GOSPODARSKA DRUŽBA	4
2.1.2.	DELNIŠKA DRUŽBA	4
2.1.3.	POSLOVNI SISTEM.....	4
2.1.4.	RAČUNOVODSTVO, RAČUNOVODENJE, RAČUNOVODSKO POROČANJE IN RAČUNOVODSKO ANALIZIRANJE	4
2.1.5.	RAČUNOVODSKI IZKAZI.....	5
2.1.6.	BILANCA STANJA.....	5
2.1.7.	IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA	6
2.1.8.	IZKAZ DENARNIH TOKOV.....	6
2.1.9.	IZKAZ GIBANJA KAPITALA	7
2.1.10.	LETNO POROČILO.....	7
2.1.11.	POSLOVNO POROČILO.....	7
2.1.12.	MEDNARODNI STANDARDI RAČUNOVODSKEGA POROČANJA (MSRP) IN SLOVENSKI RAČUNOVODSKI STANDARDI (SRS)	7
2.1.13.	KAZALNIKI V OKVIRU SRS 29 (2006)	9
2.2.	PODROČJE ZAKONODAJE	9
3.	LETNI POROČILI TELEKOMA SLOVENIJE 2010 IN 2011	11
3.1.	RAČUNOVODSKO POROČILO.....	11
3.1.1.	IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA TELEKOMA SLOVENIJE ZA LETO 2010.....	11
3.1.2.	BILANCA STANJA TELEKOMA SLOVENIJE NA DAN 31.12.2010.....	14
3.1.3.	IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA TELEKOMA SLOVENIJE ZA LETO 2011.....	21
3.1.4.	BILANCA STANJA TELEKOMA SLOVENIJE NA DAN 31.12.2011.....	22
3.2.	KRITIČNA ANALIZA	27
4.	IZRAČUN KAZALNIKOV.....	28
4.1.	KAZALNIKI V OKVIRU SRS 29 (2006)	28
4.1.1.	KAZALNIKI STANJA FINANCIRANJA (VLAGANJA)	28
4.1.2.	KAZALNIKI STANJA INVESTIRANJA (NALOŽBENJA)	32
4.1.3.	KAZALNIKI VODORAVNEGA FINANČNEGA USTROJA	35
4.1.4.	KAZALNIKI GOSPODARNOSTI	40
4.1.5.	KAZALNIKI DOBIČKONOSNOSTI	43

4.2.	PREVERITEV TEZ	44
5.	ZAKLJUČKI	46
5.1.	OCENA POSLOVANJA NA OSNOVI IZRAČUNANIH KAZALNIKOV	46
5.2.	PREDLAGANE REŠITVE.....	47
5.3.	MOŽNOSTI NADALJNJEGA RAZVOJA	47

1. UVOD

1.1. PREDSTAVITEV PROBLEMA

Temeljni problem magistrskega dela je prikaz in analiza temeljnih računovodskih izkazov v gospodarski družbi Telekom Slovenije, d. d. (v nadaljevanju besedila: Telekom Slovenije ali TS), in sicer izkaza poslovnega izida in bilance stanja Telekoma Slovenije. Podatke smo pridobili iz letnih poročil¹ za poslovni leti 2010 in 2011. Podjetje je poslovno leto 2010 zaključilo z izgubo, že naslednje leto pa je zabeležilo dobiček. Leta 2011 je prišlo tudi do združitve družb Telekoma Slovenije in hčerinskega podjetja Mobitel, d. d. (v nadaljevanju besedila: Mobitel), zato nas bo zanimalo, ali je na poslovanje oziroma dobiček v letu 2011 vplivala združitev omenjenih družb.

Zaradi zgoraj navedenega bomo pogledali, kako se združitev obeh družb odraža v računovodskih izkazih, ali je bila združitev smiselna ter, kako spojitve vpliva na samo poslovanje družbe Telekom Slovenije. V nadaljevanju bomo preverili naslednje teze:

1. **teza:** Stopnja dolžniškosti financiranja se je znižala.
2. **teza:** Stopnja obratnosti investiranja je po združitvi narasla.
3. **teza:** Likvidnost (združenega) podjetja se je izboljšala.
4. **teza:** Gospodarnost poslovanja se je izboljšala.
5. **teza:** Dobičkonosnost kapitala se je povečala.

Prvo tezo smo postavili ob predpostavki, da Mobitel nikoli ni toliko investiral kot Telekom Slovenije, zato pri Mobitelu posledično ni bilo tolikšne zadolženosti. Ob spojitvi obeh družb pa manjša zadolženost Mobitela skupno zadolženost v letu 2011 relativno zmanjša.

Drugo in tretjo tezo smo postavili ob predvidevanju, da je imel Mobitel več obratnih sredstev kot Telekom Slovenije, prav tako tudi boljšo likvidnost, ob spojitvi obeh družb pa več obratnih sredstev Mobitela skupni delež obratnih sredstev poveča.

Četrto in peto tezo smo postavili ob zavedanju, da je Telekom Slovenije v letu 2010 posloval z izgubo, ki je bila posledica slabitev naložb, teh pa v letu 2011 ni bilo več pričakovati. Predvsem dobičkonosnost kapitala je v interesu lastnikov podjetij pri združevanju, kar pomeni, da pri danem obsegu kapitala maksimizirajo dobiček.

Vodstvo oziroma menedžment vsakega podjetja si prizadeva pridobiti in obdržati čim večji tržni delež v svoji dejavnosti oziroma panogi, hkrati pa obdržati tudi stranke, kupce in poslovne partnerje. Na hitro rastočem in razvijajočem se trgu doma in v tujini, ob hudi konkurenci ter v času gospodarske in finančne krize je to

¹Letna poročila vsebujejo tudi poslovna poročila, katerih vsebina je podrobno opredeljena v 70. členu ZGD-1, in računovodska poročila (računovodski izkazi). Uradni list RS, št. 42/2006 z dne 19. 4. 2006, dosegljivo na: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200642&stevilka=1799> (2. 12. 2012).

težko doseči. Hitro in s premišljenimi potezami se je potrebno odzvati na spremembe in zahteve trga, kar velja tudi za področje informacijsko komunikacijske tehnologije oziroma za področje telekomunikacijske dejavnosti. Tudi zaradi tega vidika v nalogi upoštevamo združitev podjetij Telekom Slovenije in Mobitela znotraj Skupine Telekom Slovenije in vpliv te združitve na poslovanje.

1.2. PREDSTAVITEV OKOLJA

V predhodnem poglavju predstavljen problem bomo osvetlili v okviru podjetja, katerega osnovna dejavnost so telekomunikacije, s poudarkom na fiksni in mobilni telefoniji ter trženju interneta. V nadaljevanju zato na kratko predstavljamo podjetje, ki v Republiki Sloveniji predstavlja nacionalnega operaterja telekomunikacij, Telekom Slovenije. Telekom Slovenije je danes delniška družba, sicer pa je bilo podjetje v preteklosti združeno v skupno podjetje, imenovano PTT Slovenije.

Leta 1995 se je podjetje PTT Slovenije razdelilo na Pošto Slovenije in Telekom Slovenije. Na ta način se je ustanovilo samostojno javno podjetje Telekom Slovenije, p. o. Leta 1998 se je podjetje privatiziralo in tako je nastopilo tudi preoblikovanje iz javnega podjetja v delniško družbo Telekom Slovenije, d. d. Leta 1999 je bila ustanovljena hčerinska družba SiOL, d. o. o., ki se je kasneje, leta 2007, pripojila k matičnemu podjetju (<http://www.telekom.si/o-podjetju/zgodovina>).

V vsej zgodovini obravnavanega podjetja je bilo sicer prelomnih dogodkov še kar nekaj, prav tako tudi reorganizacij. Z zadnjo reorganizacijo, leta 2011, pa smo v podjetju izpeljali projekt združitve dveh največjih družb v Skupini Telekom Slovenije, in sicer Telekom Slovenije in Mobitela. Novo, združeno podjetje se imenuje Telekom Slovenije, d. d. Na dan 31. 12. 2010 je bilo v Skupini tako zaposlenih 1741 ljudi, na dan združitve z Mobitelom, 1. 7. 2011, pa 2765 ljudi (<http://www.telekom.si/o-podjetju/osebna-izkaznica>).

Strukturo Skupine Telekom Slovenije predstavljajo matična družba Telekom Slovenije in več hčerinskih družb. Telekom Slovenije sestoji iz Kabineta uprave, ki predstavlja Sekretariat uprave, Službo za odnose z javnostmi, Službo za pravne zadeve in regulativo, Službo za kadre, Službo za varnost, Službo za projekte in sisteme kakovosti in Službo za notranje revidiranje, ki organizacijsko ne sodijo v sektorje. Organizacijska shema podjetja predstavlja enajst sektorjev, ki so organizirani v posamezne službe ali centre. Organigram² podjetja Telekom Slovenije prikazuje priloga številka 1.

1.3. PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE

Predpostavke za reševanje našega problema bodo:

- letni poročili TS za poslovni leti 2010 in 2011, v okviru katerih bomo, na podlagi računovodskih poročil, ki jih posamezno letno poročilo vsebuje, prikazali izračune kazalnikov ter

²Telekom Slovenije, d. d., Organizacijska shema družbe, dosegljivo na: http://www.telekom.si/files/2675/telekom_shema_podjetja_2013.pdf (10. 1. 2013).

- *kazalniki*, ki jih bomo uporabili za izračun, dobljene rezultate pa bomo predstavili, jih komentirali in razložili ter opravili medsebojno primerjavo.

Omejitev za reševanje problema ne pričakujemo, razen v kolikor izračuna določenega kazalnika ne bomo mogli prikazati, ker ne bomo imeli potrebnih podatkov za njegov izračun.

1.4. METODE DELA

V teoretičnem delu magistrskega dela bomo uporabili deskriptivno oziroma opisno metodo, s študijem domače strokovne literature in zakonov, v empiričnem delu pa bomo s pomočjo Slovenskega računovodskega standarda za računovodsko proučevanje/analiziranje številka 29 (SRS 29 (2006)) izračunali kazalnike, prikazali in interpretirali njihove izračune ter opravili medsebojno primerjavo. Za izračune kazalnikov bomo uporabili osnovne matematične računske operacije.

Potrebne podatke, ki jih zahtevajo posamezni kazalniki, bomo pridobili iz letnih poročil TS za poslovni leti 2010 in 2011, natančneje iz računovodskih izkazov.

Računovodski izkazi so pripravljani ob upoštevanju mednarodnih standardov računovodskega poročanja, kot jih je sprejela Evropska unija. Osredotočili se bomo na računovodske izkaze Telekoma Slovenije in ne na računovodske izkaze Skupine Telekom Slovenije. V sklopu računovodskih izkazov nas bosta najbolj zanimala izkaz poslovnega izida in bilanca stanja Telekoma Slovenije za poslovni leti 2010 in 2011. Za tako časovno obdobje smo se odločili, ker je Telekom Slovenije poslovno leto 2010 zaključil z izgubo, že naslednje leto, poslovno leto 2011, pa je zabeležil dobiček. Zanimivost je tudi ta, da se je Telekom Slovenije, kot matična družba, reorganizirala in tako se je k tej družbi pripojilo hčerinsko podjetje Mobitel.

2. TEORETIČNE OSNOVE

2.1. OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV

V tem poglavju bomo predstavili nekatere ključne osnovne pojme, skupaj z razlago le-teh. Tako bomo osvetlili nekatere izraze, ki se bodo pojavljali skozi magistrsko delo.

2.1.1. GOSPODARSKA DRUŽBA

Po 1. odstavku 3. člena Zakona o gospodarskih družbah (v nadaljevanju besedila: ZGD-1) je gospodarska družba pravna oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost. Nadalje pa ZGD-1 v 2. odstavku 3. člena pridobitno dejavnost opredeljuje kot vsako dejavnost, ki se opravlja na trgu zaradi pridobivanja dobička. Družba se mora vpisati v register, kjer se vpisujejo podatki o družbi, register pa vodi sodišče (43., 44. in 47. člen ZGD-1).

2.1.2. DELNIŠKA DRUŽBA

Delniška družba je ena izmed kapitalskih družb, katere osnovni kapital je razdeljen na delnice. Ustanovitelji delniške družbe so lahko pravne ali fizične osebe; mora jih biti najmanj pet. Gre za družbo z več lastniki, od katerih ima vsak eno ali več delnic. Lastniki delniških družb so delničarji, ki imajo vrsto pravic, med drugimi tudi glasovalno pravico in pravico do dividend.

2.1.3. POSLOVNI SISTEM

Poslovni sistemi se lahko pojavljajo v najrazličnejših organizacijskih oblikah in tako predstavljajo celote med seboj povezanih sestavin, ljudi, sredstev in obveznosti do virov sredstev. Na ta način nastane poslovanje, kjer sestavine vplivajo druga na drugo. Poslovni sistem se nahaja v okolju, s katerim ga povezujejo medsebojni vplivi.

Cilji poslovnega sistema so lahko različni, odvisno tudi s kakšno dejavnostjo se leta ukvarja oziroma s kom ali s čim posluje. Cilj je tako lahko zadovoljstvo uporabnikov ali kot navajata Melavc in Novak (2007: 43-44) tudi njihovo zadovoljevanje potreb s storitvami in izdelki in nadaljujeta, da je cilj poslovnega sistema tudi ugodni dobiček, kar pa ne velja za nepridobitne poslovne sisteme, kajti njihov cilj je določena količina, kakovost učinkov, njihova razdelitev in podobno.

2.1.4. RAČUNOVODSTVO, RAČUNOVODENJE, RAČUNOVODSKO POROČANJE IN RAČUNOVODSKO ANALIZIRANJE

Čeprav so si izrazi podobni, moramo za vsakega izmed njih zapisati svojo definicijo.

»*Računovodstvo* je informacijska dejavnost spremljanja in proučevanja v denarni merski enoti izraženih pojavov, ki so povezani s poslovanjem kakega poslovnega sistema.« (Kokotec-Novak et al., 2002: 9).

Turk (2002, v Novak, 2007) *računovodenje* opredeli kot »zbiranje, urejanje in obdelovanje v denarni merski enoti izrazljivih podatkov in oblikovanje v denarni merski enoti izraženih informacij, ki se nanašajo na preteklo ali prihodnje poslovanje...« Isti avtor *računovodenje* opredeljuje tudi kot »v denarni merski enoti izraženo spremljanje in presojanje gospodarskih kategorij, ki ga uresničujejo ljudje skupaj z ostalimi soodvisnimi sestavinami na podlagi določenih računovodskih rešitev...« (Turk (2002, v Novak, 2007)).

Računovodsko poročanje ali računovodsko informiranje Turk (2002, v Novak, 2007) razlaga kot »seznanjanje uporabnikov z računovodskimi podatki in računovodskimi informacijami kot del računovodenja...«

Novak (2007: 29) v zvezi z opredelitvama navedenih dveh izrazov izraža svoj pogled, saj je mnenja, da sta za bralca dokaj zapleteni, še posebej, če mu to področje ni znano. Ob tem naj navedemo, da se s tem mnenjem strinjamo.

Avtorja Melavc in Novak (2007: 53) navajata, da je *računovodsko analiziranje* pomembna sestavina poslovnega računovodstva. Nadalje navajata, da so računovodski podatki podlaga za oblikovanje računovodskih informacij, ki omogočajo presojo ugodnosti oziroma *analiziranje* sprememb in stanj gospodarskih kategorij poslovnega sistema. Tako gre za analiziranje predračunanih in uresničenih sprememb in stanj gospodarskih kategorij ter za analiziranje odmikov, v smislu razlik med predračunanimi in uresničenimi spremembami in stanji gospodarskih kategorij poslovnega sistema. Slednji lahko računovodske podatke in informacije vključi v predračunska, obračunska ali nadzorna poročila, lahko pa so vključeni tudi v analitskih računovodskih poročilih, v katerih tako poslovni sistem izkazuje ocene uresničevanja na področju sprememb in stanj gospodarskih kategorij, največkrat z različnimi kazalniki.

2.1.5. RAČUNOVODSKI IZKAZI

Namen računovodskih izkazov je podajanje informacij o finančnem položaju, uspešnosti in spremembah finančnega položaja poslovnega sistema, ki so namenjene širokemu krogu uporabnikov za njihovo odločanje (Turk et al., 2004: 63). Računovodski izkazi so bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz denarnih tokov in izkaz gibanja kapitala, ki jih sestavi in predstavi uprava poslovnega sistema. V kolikor so navedeni računovodski izkazi namenjeni zunanjim uporabnikom (delničarji, upniki, zaposlene osebe, javnost), morajo biti skladni s slovenskimi računovodskimi standardi (v nadaljevanju besedila: SRS) (Novak, 2007: 117-118).

2.1.6. BILANCA STANJA

Bilanca stanja je računovodsko poročilo o predračunanem ali uresničenem obsegu in sestavi sredstev in obveznosti do virov sredstev poslovnega sistema za določeno obdobje. Na eni strani izkazuje premoženjsko podobo z izkazovanjem sredstev, na

drugi strani pa lastniško podobo z izkazovanjem obveznosti do virov sredstev (Kokotec-Novak et al., 2002: 188).

Melavc in Novak (2007: 73-74) za *predračunsko bilanco stanja* navajata, da izkazuje cilje, ki jih želi poslovni sistem doseči na področju sredstev in obveznosti do virov sredstev, medtem ko za *obračunsko bilanco stanja* navajata, da izkazuje uresničene cilje, ki jih je poslovni sistem dosegel na področju sredstev in obveznosti do virov sredstev.

Bilanca stanja je razdeljena na dva dela - aktiva in pasiva. Na aktivni, levi, strani bilanca stanja prikazuje sredstva, in sicer: stalna (dolgoročna) sredstva (stvari, pravice), gibljiva (kratkoročna) sredstva (stvari, pravice, denar) in kratkoročne aktivne časovne razmejitev.

Na pasivni, desni, strani bilanca stanja prikazuje obveznosti do virov sredstev, in sicer: kapital (osnovni kapital, druge sestavine kapitala), dolgove (posojila, druge sestavine dolgov) in kratkoročne pasivne časovne razmejitev.

Na aktivni in pasivni strani bilance stanja se nahaja tudi skupna vrednost sredstev oziroma obveznosti do virov sredstev. Aktiva in pasiva se morata po skupni vrednosti ujemati.

2.1.7. IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA

Izkaz poslovnega izida je računovodski izkaz, ki se sestavi z namenom, da se v njem prikaže poslovni izid za poslovno leto. V izkazu poslovnega izida poslovni sistem poroča o prihodkih in odhodkih, dobičkih in izgubah ter čistem dobičku ali čisti izgubi (Turk et al., 2004: 448-449).

Prihodki poslovnega sistema se ugotavljajo v povezavi s sredstvi in obveznostmi zanje, podobno pa je tudi z odhodki. Prihodki nastajajo kot posledica povečevanja sredstev ali zmanjševanja obveznosti do virov sredstev, medtem ko odhodki nastajajo kot posledica zmanjševanja sredstev ali povečevanja obveznosti do virov sredstev. Poznamo prihodke od poslovanja (poslovni prihodki), prihodke od financiranja (finančni prihodki) in izredne prihodke. Enako je z delitvijo odhodkov, in sicer so ti naslednji: odhodki za poslovanje (poslovni odhodki), odhodki za financiranje (finančni odhodki) in izredni odhodki (Kokotec-Novak et al., 2002: 197-198).

2.1.8. IZKAZ DENARNIH TOKOV

Melavc in Novak (2007: 93) navajata, da denarni izid poslovnega sistema lahko ugotavljamo neposredno na podlagi denarnega toka - prejemkov in izdatkov, ali pa na podlagi finančnega toka. Slednji predstavlja celoto pritokov in odtokov na račun sprememb določenih vrst sredstev in obveznosti do virov sredstev v določenem časovnem obdobju.

Če poslovni dogodki zmanjšujejo stanja sredstev v obliki stvari ali pravic, nastajajo pritoki zaradi dezinvestiranja. Če poslovni dogodki povečujejo stanja obveznosti do virov sredstev, nastajajo pritoki zaradi novega financiranja. Podobno je z odtoki, le da spremembe sredstev in obveznosti do virov sredstev

tečejo v obratni smeri. Poslovni dogodki, ki povečujejo stanja sredstev v obliki stvari in pravic, vodijo k odtokom zaradi investiranja. Poslovni dogodki, ki zmanjšujejo obveznosti do virov sredstev, pa vodijo k odtokom zaradi definanciranja. Razlika med njimi je denarni izid razdobja. Take spremembe sredstev in obveznosti do virov sredstev se izkazuje v bilanci denarnih tokov. (Melavc in Novak, 2007: 93).

2.1.9. IZKAZ GIBANJA KAPITALA

Izkaz gibanja kapitala zagotavlja informacije o stanjih in spremembah kapitala in njegovih sestavin za določeno razdobje. Izkazuje lahko le razdelitev čistega dobička oziroma poravnavo čiste izgube ali pa vse sestavine kapitala, izkazane v bilanci stanja. Take informacije potrebujejo lastniki in upniki poslovnega sistema (Kokotec-Novak et al., 2002: 215).

2.1.10. LETNO POROČILO

Po 1. odstavku 61. člena ZGD-1 mora biti letno poročilo sestavljeno jasno in pregledno. Izkazovati mora resničen in pošten prikaz premoženja in obveznosti družbe, njenega finančnega položaja ter poslovnega izida.

Letno poročilo je sestavljeno iz (1. odstavek 60. člena ZGD-1):

- bilance stanja,
- izkaza poslovnega izida,
- izkaza denarnih tokov,
- izkaza gibanja kapitala,
- priloge s pojasnili k izkazu in
- poslovnega poročila,

pri čemer računovodski izkazi iz prve do četrte alineje in priloga s pojasnili k izkazu kot celota sestavljajo računovodsko poročilo.

Letnemu poročilu se, kadar obstaja, priloži revizijsko poročilo, predlog za uporabo bilančnega dobička in poročilo o razmerjih z obvladujočo družbo, ki pa niso sestavni deli letnega poročila (8. odstavek 60. člena ZGD-1).

2.1.11. POSLOVNO POROČILO

Poslovno poročilo vsebuje podatke, ki so pomembni za bralce letnega poročila in ki se nanašajo na poslovanje in delovanje poslovnega sistema, niso pa razkriti v drugih delih letnega poročila. Oblika poslovnega poročila ni predpisana, zato se poslovni sistem sam odloči, kako ga bo sestavil. Uprava z njim predstavi svoje delo, svoje uspehe in neuspehe, uspešnost poslovanja in predvsem vizijo prihodnosti (Turk et al., 2004: 722-723).

2.1.12. MEDNARODNI STANDARDI RAČUNOVODSKEGA POROČANJA (MSRP) IN SLOVENSKI RAČUNOVODSKI STANDARDI (SRS)

Mednarodni standardi računovodskega poročanja (v nadaljevanju besedila: MSRP) so standardi in pojasnila, ki jih sprejme Upravni odbor za mednarodne

računovodske standarde (v nadaljevanju besedila: UOMRS). Ti zajemajo (Mednarodni računovodski standard 8, Opredelitve pojmov)³:

- mednarodne standarde računovodskega poročanja,
- mednarodne računovodske standarde, ter
- pojasnila Sveta za računovodsko poročanje in tolmačenje (OPMSRP) oziroma nekdanjega Stalnega odbora za pojasnjevanje (v nadaljevanju besedila: SOP).

Na spletni strani Slovenskega inštituta za revizijo (v nadaljevanju besedila: SIR) <http://www.si-revizija.si/publikacije/index.php> so prikazani *slovenski računovodski standardi 2006* (v nadaljevanju besedila: SRS)⁴, poleg njih pa tudi Uvod v SRS. Od tod povzemamo naslednja dejstva:

SRS so pravila o strokovnem ravnanju na področju računovodenja, ki jih oblikuje SIR. SRS temeljijo na ZGD. SRS določajo strokovna pravila računovodenja ter dopolnjujejo in podrobneje opredeljujejo zakonske določbe in opredelitve. So torej pravila stroke, ki zakonsko določena temeljna pravila in zahteve računovodenja podrobneje razčlenjujejo, pojasnjujejo in določajo način njihove uporabe.

SRS so izvirna združitev domače računovodske teorije z mednarodnimi zahtevami, zlasti mednarodnimi standardi računovodskega poročanja in direktivami Evropske unije. Njihova posebnost pa je, da obravnavajo računovodenje kot celoto za notranje in zunanje potrebe podjetij. Zajemajo finančno, stroškovno in poslovodno računovodstvo.

SRS se nanašajo predvsem na gospodarske družbe, glede na svoje potrebe pa jih uporabljajo tudi druga podjetja, zavodi in celo državne organizacije, če to posebej določajo ustrezni državni predpisi.

Standardov je 30 (splošni standardi), med njimi sta tudi SRS 29 - Računovodsko proučevanje (računovodsko analiziranje) in SRS 30 - Računovodsko informiranje, obstajajo pa še posebni SRS, ki obravnavajo posebnosti računovodenja v organizacijah posameznih vrst in posebnosti računovodenja v primerih, ko niso upoštevane temeljne računovodske predpostavke, na katerih so zasnovani splošni SRS.

Posamezen SRS je lahko povezan z več mednarodnimi standardi računovodskega poročanja in direktivami Evropske unije, posamezen mednarodni standard računovodskega poročanja ali posamezna direktiva Evropske unije pa upoštevan(a) v več SRS.

Vsak SRS ima več poglavij. V uvodnem poglavju (A) sta pojasnjena namen in področje SRS, teoretska podlaga zanj, pa tudi povezava z drugimi SRS ter z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja in direktivami Evropske unije.

³Mednarodni standardi računovodskega poročanja, dosegljivo na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:320:0001:0481:SL:PDF> (3.10.2012).

⁴Slovenski računovodski standardi 2006 (Uradni list RS, št. 118/2005 z dne 27. 12. 2005).

Standard v ožjem pomenu obsega poglavje B, ki je praviloma razdeljen na podpoglavja, še zlasti če obravnava posamezne gospodarske kategorije, pri katerih je treba nameniti pozornost tudi njihovem prevrednotenju ali prikazovanju v skupinskih (konsolidiranih) računovodskih izkazih. Posebej so predstavljene tako določbe o potrebnih razkritjih v računovodskih izkazih za zunanje uporabnike kakor tudi zahteve pri zunanjem poročanju, ki morajo biti nujno izpolnjene, njihove preostale določbe pa se obravnavajo kot strokovni napotki za notranje poročanje.

Poglavje C vsebuje opredelitve nekaterih pojmov oziroma razlage izrazov, uporabljenih v standardu, da bi bil ta bolj razumljiv. Poglavje Č vsebuje potrebna pojasnila standarda, poglavje D pa datuma sprejetja standarda in začetka njegove uporabe.

2.1.13. KAZALNIKI V OKVIRU SRS 29 (2006)

Za potrebe opredelitve kazalnikov v okviru SRS 29 (2006) povzemamo naslednja dejstva (<http://www.si-revizija.si/publikacije/index.php>):

SRS 29 (2006) je namenjen računovodskemu proučevanju oziroma računovodskemu analiziranju. Ta standard se uporablja pri proučevanju računovodskih podatkov in oblikovanju računovodskih informacij kot podlage za odločanje. Med drugimi nalogami obdeluje tudi oblikovanje računovodskih kazalnikov na podlagi računovodskih podatkov.

Računovodski kazalniki so relativna števila, ki se nanašajo na gospodarske kategorije, o katerih obstajajo računovodski podatki. Računovodski kazalniki se pojavljajo v finančnem računovodstvu, stroškovnem računovodstvu in poslovnem računovodstvu. Računovodske kazalnike za notranje potrebe izbere podjetje samo glede na posebnosti svojega poslovanja in objektivne možnosti merjenja, računovodske kazalnike za potrebe v zvezi s pripravo letnega računovodskega poročila pa obravnava ta standard. Kot obvezni se štejejo le tisti, ki so posebej navedeni v SRS 30.28. Glede na izhodišče v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida ter glede na potrebe po finančnem in gospodarskem načinu presojanja se računovodski kazalniki skupinijo kot kazalniki stanja financiranja (vlaganja), kazalniki stanja investiranja (naložbenja), kazalniki vodoravnega finančnega ustroja, kazalniki obračanja, kazalniki gospodarnosti, kazalniki dobičkonosnosti, kazalniki dohodkovnosti in kazalniki denarne tokovnosti.

Ker smo omenili SRS 30.28., je na tem mestu smiselno navesti tudi navedbo tega člena, ki pravi: Pri zunanjem poročanju vsebujejo priloge k letnim računovodskim izkazom predvsem kazalnike iz točk a in č iz SRS 29.29., iz točk a in č iz SRS 29.30., iz točk a, d, e in f iz SRS 29.31., iz točke a iz SRS 29.33. ter iz točk a in č iz SRS 29.34.

Pri notranjem računovodskem poročanju določa kazalnike in odmike akt podjetja.

2.2. PODROČJE ZAKONODAJE

V tem poglavju si bomo pogledali nekatere določbe ZGD-1, ki veljajo tudi za Telekom Slovenije.

54. člen ZGD-1⁵ določa, da morajo družbe in podjetniki v skladu s tem zakonom in slovenskimi računovodskimi standardi ali mednarodnimi standardi računovodskega poročanja voditi poslovne knjige in jih enkrat letno zaključiti. Poslovno leto se lahko razlikuje od koledarskega leta. Na podlagi zaključenih poslovnih knjig je treba za vsako poslovno leto v treh mesecih po koncu tega poslovnega leta sestaviti letno poročilo.

Za velike in srednje kapitalske družbe, dvojne družbe in tiste majhne kapitalske družbe, s katerih vrednostnimi papirji se trguje na organiziranem trgu (1. odstavek 57. člena ZGD-1), velja, da je letno poročilo sestavljeno iz bilance stanja, izkaza poslovnega izida, izkaza denarnih tokov, izkaza gibanja kapitala, priloge s pojasnili k izkazom in poslovnega poročila. Navedeni izkazi in priloga s pojasnili k izkazom skupaj sestavljajo računovodsko poročilo (1. odstavek 60. člena ZGD-1).

Bilanca stanja prikazuje stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev ob koncu poslovnega leta (4. odstavek 60. člena ZGD-1). Izkaz poslovnega izida prikazuje prihodke, odhodke in poslovni izid v poslovnem letu (5. odstavek 60. člena ZGD-1). Izkaz gibanja kapitala prikazuje gibanje posameznih sestavin kapitala v poslovnem letu, vključno z uporabo čistega dobička in pokrivanjem izgube (6. odstavek 60. člena ZGD-1). Izkaz denarnih tokov prikazuje gibanje prejemkov in izdatkov ali pritokov in odtokov v poslovnem letu ter pojasnjuje spremembe pri stanju denarnih sredstev (7. odstavek 60. člena ZGD-1).

Letna poročila zgoraj omenjenih družb mora pregledati revizor na način in pod pogoji, določenimi z zakonom, ki ureja revidiranje. Revizor mora revidirati računovodsko poročilo ter pregledati poslovno poročilo v obsegu, potrebnem, da preveri, ali je njegova vsebina v skladu z drugimi sestavinami letnega poročila. Vse to velja tudi za konsolidirana letna poročila (1. odstavek 57. člena ZGD-1).

Revizija letnega poročila iz 1. odstavka 57. člena ZGD-1 mora biti opravljena v šestih mesecih po koncu poslovnega leta. Poslovodstvo mora revidirano letno poročilo ali revidirano konsolidirano letno poročilo predložiti organu družbe, pristojnemu za sprejetje tega poročila, skupaj z revizorjevim poročilom najpozneje v osmih dneh po prejemu revizorjevega poročila (5. odstavek 57. člena ZGD-1).

⁵Uradni list RS, št. 42/2006 z dne 19. 4. 2006, dosegljivo na: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200642&stevilka=1799> (5. 9. 2012).

3. LETNI POROČILI TELEKOMA SLOVENIJE 2010 IN 2011

3.1. RAČUNOVODSKO POROČILO

V tem poglavju predstavljamo letni poročili Telekoma Slovenije za poslovni leti 2010 in 2011. V sklopu posameznega letnega poročila je v obravnavanem podjetju predstavljeno računovodsko poročilo družbe, v okviru slednjega pa računovodski izkazi Telekoma Slovenije: izkaz poslovnega izida, bilanca stanja, izkaz gibanja kapitala in izkaz denarnih tokov.

Obstoječe stanje se tako v našem primeru, glede na obravnavano tematiko, nanaša na računovodske izkaze, ki vsebujejo tudi pojasnila, ta pa so sestavni del računovodskih izkazov. Navedeni računovodski izkazi so predstavljeni za obdobje, ki se je končalo 31. 12. 2010 oziroma 31. 12. 2011, pri čemer se bilanca stanja nanaša na dan 31. 12. 2010 oziroma 31. 12. 2011.

Ker predstavljamo računovodsko poročilo z računovodskimi izkazi iz letnega poročila za poslovno leto 2010, velja na tem mestu omeniti, da v tem letu Telekom Slovenije in Mobitel še nista bila združena kot eno podjetje, prav tako ne v prvi polovici leta 2011. Združitev je namreč nastopila dne 1. 7. 2011, kar pomeni, da šele od navedenega dne dalje Telekom Slovenije na trgu deluje kot združeno podjetje, imenovano Telekom Slovenije, d. d.

Računovodski izkazi so pripravljani ob upoštevanju MSRP, kot jih je sprejela Evropska unija (http://www.telekom.si/uploads/letno_porocilo/Letno_porociloTS_2010.pdf). V tem poglavju, kjer predstavljamo obstoječe stanje, se bomo osredotočili na računovodske izkaze Telekoma Slovenije in ne na računovodske izkaze Skupine Telekom Slovenije, prav tako se bomo nanje osredotočili tudi v naslednjem poglavju, kjer bomo računali kazalnike na podlagi računovodskih izkazov. V sklopu računovodskih izkazov nas bosta v nadaljevanju najbolj zanimala izkaz poslovnega izida in bilanca stanja Telekoma Slovenije za poslovni leti 2010 in 2011.

Telekom Slovenije je delniška družba s sedežem na Cigaletovi 15, Ljubljana. Njene delnice so uvrščene v redno kotacijo Ljubljanske borze vrednostnih papirjev. Na dan 31. 12. 2010 je najpomembnejši lastnik Republika Slovenija, ki ima v lasti 3.434.021 delnic oziroma 52,54% delež (http://www.telekom.si/uploads/letno_porocilo/Letno_porociloTS_2010.pdf). Na dan 31. 12. 2011 je še vedno najpomembnejši lastnik Republika Slovenija, ki ima v lasti 4.087.569 delnic oziroma 62,54% delež (<http://www.telekom.si/files/2198/TS-2012-SLO-PDF-070612-LINK.pdf>).

3.1.1. IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA TELEKOMA SLOVENIJE ZA LETO 2010

Izkaz poslovnega izida Telekoma Slovenije (priloga številka 2) prikazuje postavke, ki so dopolnjene s pojasnili in ki jih v nadaljevanju podrobneje predstavljamo, povzemamo pa jih iz letnega poročila (http://www.telekom.si/uploads/letno_porocilo/Letno_porociloTS_2010.pdf).

Postavka »Čisti prihodki od prodaje« obsega naslednje postavke:

- Klasična govorna telefonija,
- Prenos govora preko IP omrežja,
- Internet in širokopasovni dostop,
- Medomrežno povezovanje,
- Mednarodne operaterske storitve,
- Zakup pasovne širine in prenos podatkov,
- Razvezan dostop in kolokacije,
- Govorne storitve z dodano vrednostjo,
- Prodaja oglasnega prostora,
- Prihodki od drugih storitev,
- Prihodki od prodaje trgovskega blaga in materiala,
- Drugi prihodki.

Čisti prihodki od prodaje so v poslovnem letu 2010 znašali 381.168 tisoč €.

Postavka »Drugi prihodki od poslovanja« obsega naslednje postavke:

- Prihodki od prejetih državnih pomoči,
- Dobiček pri prodaji opredmetenih osnovnih sredstev,
- Drugi prevrednotovalni poslovni prihodki,
- Drugi prihodki.

Drugi prihodki od poslovanja so v poslovnem letu 2010 znašali 1.363 tisoč €.

Postavka »Stroški storitev« obsega naslednje postavke:

- Stroški komunikacijskih in prevoznih storitev ter najema,
- Stroški vzdrževanja,
- Stroški telekomunikacijskih storitev,
- Stroški zakupa vodov,
- Stroški prodajnih vzpodbud,
- Stroški osebnih storitev,
- Stroški zavarovanja, trženja in reprezentance,
- Stroški prodajnih provizij,
- Stroški bančnih storitev,
- Stroški multimedijjskih storitev,
- Stroški drugih storitev.

Stroški storitev so v poslovnem letu 2010 znašali 177.385 tisoč €.

Postavka »Stroški dela« obsega naslednje postavke:

- Plače in nadomestila plač,
- Prispevki za socialno varnost,
 - od tega prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje,
- Drugi stroški dela.

V povprečju je bilo v letu 2010 v družbi zaposlenih 1.796 (v 2009: 1.861) delavcev.

Stroški dela so v poslovnem letu 2010 znašali 77.213 tisoč €.

Postavka »Drugi odhodki poslovanja« obsega naslednje postavke:

- Rezervacije (pojasnilo 24),
- Izguba pri prodaji opredmetenih osnovnih sredstev,
- Slabitev in odpisi obratnih sredstev,
- Ostali odhodki.

Drugi odhodki poslovanja so v poslovnem letu 2010 znašali 23.032 tisoč €.

Postavka »Finančni prihodki« obsega naslednje postavke:

- Prihodki iz dividend,
- Prihodki od obresti,
- Pozitivne tečajne razlike.

Finančni prihodki so v poslovnem letu 2010 znašali 58.574 tisoč €.

Postavka »Finančni odhodki« obsega naslednje postavke:

- Odhodki zaradi izdanih obveznic,
- Odhodki za obresti,
- Negativne tečajne razlike,
- Sprememba v pošteni vrednosti izvedenih finančnih inštrumentov,
- Slabitev naložb,
- Drugi finančni odhodki.

Družba je slabila finančne naložbe v odvisne družbe v višini razlike med knjigovodsko in nadomestljivo vrednostjo naložb ter razliko pripoznala v poslovnem izidu kot prevrednotovalni finančni odhodek. Višina slabitev po posameznih naložbah v odvisne družbe je razkrita v pojasnilu 13. Naložbe v odvisne družbe, pridružena podjetja in skupne podvige.

Finančni odhodki so v poslovnem letu 2010 znašali 295.964 tisoč €.

Postavka »Davek iz dobička« obsega naslednje postavke:

- Davek tekočega leta,
- Odložene terjatve/obveznosti za davek.

Davek iz dobička je v poslovnem letu 2010 znašal 280 tisoč €.

Postavka »Dobiček na delnico« obsega naslednje postavke:

- Čisti dobiček namenjen razdelitvi delničarjem, lastnikom navadnih delnic matične družbe,
- Prilagojeni čisti dobiček, namenjen lastnikom navadnih delnic matične družbe,
- Tehtano povprečno število navadnih delnic za dobiček na delnico,

- Prilagojeno povprečno število navadnih delnic za dobiček na delnico.

Dobiček na delnico je v poslovnem letu 2010 znašal 36,19 tisoč €.

Iz izkaza poslovnega izida Telekoma Slovenije lahko razberemo, da je v letu 2010 omenjeno podjetje poslovalo z izgubo, in sicer v vrednosti 235.412 tisoč €, medtem ko je v letu 2009 podjetje poslovalo z dobičkom v vrednosti 62.231 tisoč €.

3.1.2. BILANCA STANJA TELEKOMA SLOVENIJE NA DAN 31.12.2010

Bilanca stanja Telekoma Slovenije (priloga številka 3) je razdeljena na dva dela, in sicer na sredstva in na obveznosti do virov sredstev. Tako prikazuje postavke, ki so dopolnjene s pojasnili in ki jih v nadaljevanju podrobneje predstavljamo, povzemamo pa jih iz letnega poročila (http://www.telekom.si/uploads/letno_porocilo/Letno_porociloTS_2010.pdf).

Na strani **sredstev** se nahajajo dolgoročna in kratkoročna sredstva. Med dolgoročnimi sredstvi se nahajajo postavke, ki jih predstavljamo v nadaljevanju.

Postavka »Neopredmetena sredstva« obsega naslednja neopredmetena sredstva:

- Dobro ime,
- Licence,
- Računalniški programi,
- Druga neopredmetena sredstva in
- Neopredmetena sredstva v izgradnji.

Navedena sredstva so prikazana skozi nabavno vrednost, popravek vrednosti in neodpisano vrednost.

Vrednost neopredmetenih sredstev je dne 31. 12. 2010 znašala 28.730 tisoč €.

Postavka »Opredmetena osnovna sredstva« obsega naslednja opredmetena osnovna sredstva:

- Zemljišča, zgradbe in kabelska kanalizacija,
- Kabelsko omrežje,
- Telefonske centrale,
- Druga oprema ter
- Sredstva v izgradnji.

Navedena sredstva so prikazana skozi nabavno vrednost, popravek vrednosti in neodpisano vrednost.

Vrednost opredmetenih osnovnih sredstev je dne 31. 12. 2010 znašala 612.739 tisoč €.

Postavka »Naložbe v odvisne družbe in skupne podvige« je pojasnjena ločeno za naložbe v odvisne družbe in za naložbe v skupne podvige. Naložbe v odvisne družbe predstavljajo obvladujoč delež Telekoma Slovenije v naslednjih odvisnih

družbah: Mobitel, d. d., GVO, d. o. o., Najdi, informacijske storitve, d. o. o., Avtenta.si, d. o. o., Planet 9, d. o. o., Ipko Telecommunications, d. o. o., On.net, d. o. o. Skopje, Aneks, d. o. o. Banja Luka, Primo Communications, d. o. o., Siol, d. o. o., SIOL B.V. in liquidation, One, d. o. o. Skopje, One to one AD Skopje, Digi Plus Multimedia dooel Skopje. Za naložbe v skupne podvige pa velja zapisati, da je Telekom Slovenije v aprilu 2007 pridobil 50% lastniški delež v družbi Gibtelecom Limited, ki je ponudnik telekomunikacijskih storitev v Gibraltarju in kot zasebna družba ne kotira na nobeni od javnih borz vrednostnih papirjev.

Vrednost naložb v odvisne družbe in skupne podvige je dne 31. 12. 2010 znašala 273.614 tisoč €.

Postavka »Druge finančne naložbe« obsega naslednje postavke:

- Naložbe v delnice bank,
- Druge naložbe v delnice,
- Posojila drugim podjetjem,
- Posojila zaposlencem,
- Terjatve iz naslova prodaje stanovanj,
- Posojila naročnikom telekomunikacijskih storitev.

Vse naložbe v delnice so razporejene kot finančne naložbe, namenjene prodaji.

Vrednost drugih finančnih naložb je dne 31. 12. 2010 znašala 195.486 tisoč €.

Postavka »Ostala dolgoročna sredstva« obsega naslednje postavke:

- Vnaprej plačane najemnine,
- Dolgoročno odloženi stroški prodajnih spodbud,
- Druga dolgoročna sredstva.

Vrednost ostalih dolgoročnih sredstev je dne 31. 12. 2010 znašala 11.457 tisoč €.

Postavka »Odložene terjatve in obveznosti za davek« obsega naslednje postavke:

- Opredmetena osnovna sredstva,
- Naložbe in finančne naložbe,
- Terjatve iz poslovanja,
- Rezervacije,
- Druga dolgoročna sredstva.

Vrednost odloženih terjatev in obveznosti za davek je dne 31. 12. 2010 znašala 10.780 tisoč €.

Med kratkoročnimi sredstvi pa se nahajajo naslednje postavke, ki jih v nadaljevanju podrobneje predstavljamo.

Postavko »Sredstva za odtujitev« lahko pojasnimo kot sledi:

Sredstva za odtujitev so v večini zemljišča in zgradbe, ki jih družba Telekom Slovenije, skladno s procesom racionalizacije in optimizacije nepremičnin, v

prihodnosti ne namerava uporabljati v poslovne namene in za katere je uprava družbe sprejela sklepe o njihovi prodaji. Prodaja se predvideva v naslednjih dvanajstih mesecih.

Družba je v letu 2010 pripoznala izgubo zaradi oslabitve iz naslova razlike med knjigovodsko vrednostjo in pošteno vrednostjo, zmanjšano za stroške prodaje v višini 658 tisoč €.

Vrednost sredstev za odtujitev je dne 31. 12. 2010 znašala 5.688 tisoč €.

Postavka »Zaloge« obsega naslednji postavki:

- Material in
- Trgovsko blago.

Vrednost zalog je dne 31. 12. 2010 znašala 7.017 tisoč €.

Postavka »Poslovne in druge terjatve« obsega naslednje postavke:

- Poslovne terjatve,
- Terjatve do tujih operaterjev,
- Terjatve do domačih operaterjev,
- Dani predujmi,
- Terjatve za DDV in druge davke,
- Odloženi stroški in vračunani prihodki,
- Kratkoročni del prodajnih vzpodbud,
- Druge terjatve,
- Popravek vrednosti terjatev.

Vrednost poslovnih in drugih terjatev je dne 31. 12. 2010 znašala 73.010 tisoč €.

Postavka »Kratkoročne finančne naložbe« obsega naslednje postavke:

- Druga kratkoročna posojila,
- Druga kratkoročna finančna sredstva,
- Depoziti pri bankah.

Vrednost kratkoročnih finančnih naložb je dne 31. 12. 2010 znašala 74.336 tisoč €.

Postavka »Denar in denarni ustrezniki« obsega naslednji postavki:

- Denarna sredstva v blagajni in na računih v banki ter
- Kratkoročni depoziti pri bankah z zapadlostjo do treh mesecev.

Vrednost denarja in denarnih ustreznikov je dne 31. 12. 2010 znašala 25.249 tisoč €.

Na strani **obveznosti do virov sredstev** se nahajajo kapital, dolgoročne obveznosti in kratkoročne obveznosti. Med kapitalom se nahajajo postavke, ki jih predstavljamo v nadaljevanju.

Vpoklicani kapital: izdani in v celoti vplačani kapital je na dan 31. 12. 2010 znašal 272.721 tisoč € in je bil razdeljen na 6.535.478 navadnih imenskih kosovnih delnic, od katerih je imela Republika Slovenija, na dan 31. 12. 2010, največji delež (52,54%). V letu 2010 ni bilo sprememb v številu izdanih delnic.

Lastne delnice: v poslovnem letu 2003 je bilo pridobljenih 30.000 lastnih delnic v takratni nominalni vrednosti 1.252 tisoč €, kar predstavlja 0,46% delniškega kapitala.

Vrednost lastnih delnic je dne 31. 12. 2010 znašala 3.671 tisoč €.

Rezerve: skladno z ZGD lahko posloводство polovico dobička posameznega poslovnega leta po obvezni uporabi razporedi na rezerve. Struktura rezerv pa je naslednja:

- Kapitalske rezerve,
- Rezerve za lastne delnice in lastne poslovne deleže,
- Statutarne rezerve,
- Druge rezerve iz dobička.

Kapitalske in statutarne rezerve se smejo uporabiti pod pogoji in za namene, ki jih določata zakon in statut družbe. Skladno s statutom družbe le-ta lahko oblikuje statutarne rezerve, dokler njihova višina ne doseže 20% osnovnega kapitala družbe. Te rezerve niso namenjene delitvi. Znesek kapitalskih rezerv na dan 31. 12. 2010 presega zahtevani odstotek osnovnega kapitala.

V okviru kapitalskih rezerv je evidentiran vplačan presežek kapitala iz naslova lastninskega preoblikovanja v višini 126.135 tisoč € in prenos neobdavčenega dela prevrednotovalnih rezerv za opredmetena osnovna sredstva⁶ v višini 5.720 tisoč €.

Rezerve za lastne deleže se oblikujejo v višini zneska pridobitve lastnih delnic. Te rezerve niso namenjene delitvi. V letu 2010 družba ni pridobila novih lastnih delnic.

Vrednost rezerv je dne 31. 12. 2010 znašala 251.213 tisoč €.

Zadržani čisti poslovni izid: zadržani čisti poslovni izid vključuje prenesene dobičke prejšnjih let in čisti poslovni izid obdobja. Na podlagi sklepa skupščine delničarjev z dne 1. 7. 2010, se je bilančni dobiček za leto 2009, v znesku 61.470 tisoč €, razporedil za izplačilo dividend v znesku 19.516 tisoč € (2009: 39.033 tisoč €), kar predstavlja 3,00 € na delnico (2009: 6,00 €), preostali del, v znesku 41.953 tisoč €, pa je prenesen v naslednje leto.

⁶Prevrednotovalne rezerve za opredmetena osnovna sredstva se pogosteje v literaturi, SRS (med drugim SRS 8. 9.) in MRS (med drugim MRS 1, 80. točka), imenujejo presežek iz prevrednotenja (angl. revaluation surplus). Skladno s SRS 8. 9. se presežek iz prevrednotenja nanaša na povečanje knjigovodske vrednosti sredstev po modelu prevrednotenja in se razčlenjuje na presežek iz prevrednotenja v zvezi z opredmetenimi osnovnimi sredstvi, neopredmetenimi sredstvi, z dolgoročnimi finančnimi naložbami in v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami.

Vrednost zadržanega čistega poslovnega izida je dne 31. 12. 2010 znašala 29.500 tisoč €.

Prevrednotovalne rezerve za opredmetena osnovna sredstva: prevrednotovalne rezerve za opredmetena osnovna sredstva je družba v letu 2010 povečala za 31.702 tisoč € iz naslova evidentiranja krepitve pri vrednotenju kableske kanalizacije, zmanjšala pa za 4.128 tisoč €, in sicer je evidentirala prenos v višini 2.698 tisoč € v zadržani čisti poslovni izid iz naslova dodatno obračunane amortizacije v zvezi s prevrednotenimi opredmetenimi osnovnimi sredstvi, prav tako pa je evidentirala prenos 1.430 tisoč € na kapitalske rezerve iz naslova dodatno obračunane amortizacije v zvezi z revalorizacijo opredmetenih osnovnih sredstev. Prevrednotovalne rezerve niso predmet delitve.

Vrednost prevrednotovalnih rezerv za opredmetena osnovna sredstva je dne 31. 12. 2010 znašala 71.590 tisoč €.

Prevrednotovalne rezerve za finančne instrumente: prevrednotovalne rezerve za finančne instrumente vključujejo prevrednotenje finančnih naložb, namenjenih prodaji in spremembi poštene vrednosti finančnih instrumentov za varovanje pred tveganjem.

Vrednost prevrednotovalnih rezerv za finančne instrumente je dne 31. 12. 2010 znašala 184 tisoč €.

Med dolgoročnimi obveznostmi se nahajajo postavke, ki jih predstavljamo v nadaljevanju.

Postavka »Dolgoročno odloženi prihodki« obsega naslednje postavke:

- Vnaprej zaračunane kolokacije,
- Prejete državne pomoči,
- Brezplačni prevzem opredmetenih osnovnih sredstev,
- Drugo.

Vnaprej vračunane kolokacije se nanašajo na oddajo prostorov in opreme drugim operaterjem.

Vrednost dolgoročno odloženih prihodkov je dne 31. 12. 2010 znašala 8.577 tisoč €.

Postavka »Rezervacije« obsega naslednje postavke:

- Rezervacije za verjetne obveznosti po tožbah,
- Rezervacije za odpravnine ob upokojitvi,
- Druge rezervacije.

Rezervacije za obveznosti za tožbe so oblikovane na podlagi ocene verjetnega izida in posvetovanja s pravno službo. Datuma zapadlosti obveznosti ni mogoče določiti. Tožbe se nanašajo predvsem na zahtevke za odškodnino zaradi domnevne zlorabe monopolnega položaja na trgu internetnih storitev, tožbe ponudnikov storitev zaradi nekonkurenčnih cen, odškodninski zahtevki zaradi prekinitve pogodb, odškodninski zahtevki zaradi škode, ki je nastala v teku opravljanja

dejavnosti - nepooblaščen vstop v prostore ali zemljišča, odškodninski zahtevki kot posledica poškodb na delovnem mestu in drugi odškodninski zahtevki.

Rezervacije za odpravnine ob upokojitvi so oblikovane na osnovi aktuarskega izračuna.

Vrednost rezervacij je dne 31. 12. 2010 znašala 21.889 tisoč €.

Postavka »Prejeta dolgoročna posojila in krediti« obsega naslednje postavke:

- Bančna posojila tujih bank:
 - tekoča zapadlost dolgoročnih posojil,
 - dolgoročni del posojil.
- Bančna posojila domačih bank:
 - tekoča zapadlost dolgoročnih posojil,
 - dolgoročni del posojil.

Vrednost prejetih dolgoročnih posojil in kreditov je dne 31. 12. 2010 znašala 130.338 tisoč €.

Postavka »Druge dolgoročne finančne obveznosti« obsega naslednje postavke:

- Obveznosti iz izdanih obveznic,
- Obveznosti iz finančnega najema,
- Obveznosti za plačilo dokupa deleža odvisne družbe.

Telekom Slovenije je v mesecu decembru 2009 izdal eno globalno obveznico⁷ v nominalni vrednosti 300.000 tisoč € z obrestno mero 4,875% in rokom dospelosti december 2016. Obveznica je vrednotena po metodi odplačne vrednosti po 5,047% efektivni obrestni meri.

Obveznosti za plačilo dokupa deleža odvisne družbe predstavlja obveznost iz vnovčitve prodajne opcije manjšinskih lastnikov.

Vrednost drugih dolgoročnih finančnih obveznosti je dne 31. 12. 2010 znašala 308.001 tisoč €.

Postavka »Odložene terjatve in obveznosti za davek« obsega naslednje postavke:

- Opredmetena osnovna sredstva,
- Naložbe in finančne naložbe,
- Terjatve iz poslovanja,
- Rezervacije,
- Druga dolgoročna sredstva.

Vrednost odloženih terjatev in obveznosti za davek je dne 31. 12. 2010 znašala 9.621 tisoč €.

⁷Globalna obveznica je dolžniški finančni inštrument, ki temelji na dogovoru, s katerim se konzorcij poslovnih bank obveže, da bo izdal izdane obveznice v različnih državah. Ena izmed največjih prednosti je odsotnost državnih regulativ (regulatornih organov).

Med kratkoročnimi obveznostmi pa se nahajajo naslednje postavke, ki jih v nadaljevanju podrobneje predstavljamo.

Postavka »Poslovne in druge obveznosti« obsega naslednje postavke:

- Obveznosti do dobaviteljev,
- Obveznosti do domačih operaterjev,
- Obveznosti do tujih operaterjev,
- Obveznost za DDV in druge davčne obveznosti,
- Obveznosti do zaposlenih,
- Druge obveznosti.

Poslovne obveznosti niso obrestovane in so običajno poravnane v dogovorjenem roku od 5 do 100 dni, obveznosti do operaterjev prav tako niso obrestovane in so običajno poravnane v dogovorjenem roku od 15 do 50 dni.

Vrednost poslovnih in drugih obveznosti je dne 31. 12. 2010 znašala 70.483 tisoč €.

Postavka »Prejeta kratkoročna posojila in krediti« obsega naslednje postavke:

- Bančna posojila domačih bank,
- Posojila družb v skupini,
- Tekoča zapadlost dolgoročnih posojil,
- Obresti od posojil.

Vrednost prejetih kratkoročnih posojil in kreditov je dne 31. 12. 2010 znašala 116.001 tisoč €.

Postavka »Druge kratkoročne finančne obveznosti« obsega naslednje postavke:

- Obveznosti iz izdanih obveznic,
- Obveznosti za plačilo dokupa deleža odvisne družbe,
- Obveznosti za obrestno zamenjavo,
- Obveznosti iz finančnega najema,
- Obveznost za plačilo dokupa 50% deleža v Planet 9, d. o. o.

Vrednost drugih kratkoročnih finančnih obveznosti je dne 31. 12. 2010 znašala 15.943 tisoč €.

Postavka »Kratkoročno odloženi prihodki« obsega naslednje postavke:

- Razmejene naročnine in kratkoročni del kolokacij,
- Kratkoročni del vladne podpore za opredmetena osnovna sredstva,
- Drugi odloženi prihodki.

Vrednost kratkoročno odloženih prihodkov je dne 31. 12. 2010 znašala 7.287 tisoč €.

Bilanca stanja se na koncu poslovnega leta zaključuje tako na strani sredstev kot tudi na strani obveznosti do virov sredstev. Obe strani se morata ujemati, kar pomeni,

da mora biti vsota sredstev v bilanci stanja (aktiva) enaka vsoti obveznosti do virov sredstev (pasiva).

Glede na zgoraj navedeno iz bilance stanja Telekoma Slovenije lahko razberemo, da je upoštevano temeljno bilančno načelo, saj je bila na dan 31. 12. 2010 vsota sredstev v bilanci stanja enaka vsoti obveznosti do virov sredstev (1.318.106 tisoč €).

3.1.3. IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA TELEKOMA SLOVENIJE ZA LETO 2011⁸

Izkaz poslovnega izida Telekoma Slovenije (priloga številka 4) prikazuje postavke, ki so dopolnjene s pojasnili in ki jih v nadaljevanju podrobneje predstavljamo, povzemamo pa jih iz letnega poročila (<http://www.telekom.si/files/2198/TS-2012-SLO-PDF-070612-LINK.pdf>).

Postavka »Čisti prihodki od prodaje« poleg postavk v letu 2010 obsega tudi postavko:

- Mobilna telefonija.

Čisti prihodki od prodaje so v poslovnem letu 2011 znašali 694.705 tisoč €.

Postavko »Stroški dela« lahko dopolnimo le še s podatkom, da je bilo v povprečju, na podlagi delovnih ur, v letu 2011 v družbi zaposlenih 2.668 delavcev (v letu 2010: 2.774 delavcev).

Stroški dela so v poslovnem letu 2011 znašali 111.443 tisoč €.

Postavka »Drugi odhodki poslovanja« poleg postavk v letu 2010 obsega tudi postavko:

- Slabitev neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev.

Drugi odhodki poslovanja so v poslovnem letu 2011 znašali 17.934 tisoč €.

Postavka »Finančni prihodki« poleg postavk v letu 2010 obsega tudi postavko:

- Drugi finančni prihodki.

Finančni prihodki so v poslovnem letu 2011 znašali 32.159 tisoč €.

Postavka »Finančni odhodki« poleg postavk v letu 2010 obsega tudi postavko:

- Slabitev naložb, razpoložljivih za prodajo.

Družba Telekom Slovenije je v drugi polovici leta 2011 pristopila k preverbi poštene vrednosti naložb v odvisne družbe v Makedoniji in v družbe Primo ter Aneks.

⁸V tem podpoglavju se bomo osredotočili samo na razlike v postavkah glede na leto 2010. To pomeni, da bomo v tem podpoglavju predstavili le tiste postavke, ki so različne napram postavkam v letu 2010.

Drugi finančni odhodki zajemajo slabitev dolgoročne finančne naložbe na dan 31. 12. 2011 v odvisno družbo One v višini 43.326 tisoč € in v odvisno družbo Primo v višini 2.072 tisoč €.

Finančni odhodki so v poslovnem letu 2011 znašali 64.906 tisoč €.

Iz izkaza poslovnega izida Telekoma Slovenije lahko razberemo, da je v letu 2011 omenjeno podjetje poslovalo z dobičkom, in sicer v vrednosti 21.333 tisoč €, medtem ko je v letu 2010 podjetje poslovalo z izgubo v vrednosti 237.061 tisoč €.

3.1.4. BILANCA STANJA TELEKOMA SLOVENIJE NA DAN 31.12.2011⁹

Bilanca stanja Telekoma Slovenije (priloga številka 5) prikazuje postavke, ki so dopolnjene s pojasnili in ki jih v nadaljevanju podrobneje predstavljamo, povzemamo pa jih iz letnega poročila (http://www.telekom.si/_files/2198/TS-2012-SLO-PDF-070612-LINK.pdf).

Na strani **sredstev** se nahajajo dolgoročna in kratkoročna sredstva. Med dolgoročnimi sredstvi se nahajajo postavke, ki jih predstavljamo v nadaljevanju.

Postavko »Neopredmetena sredstva« lahko dopolnimo le še z naslednjimi pojasnili.

Družba nima omejene lastninske pravice na neopredmetenih sredstvih, prav tako pa niso predmet obremenitve. Licence predstavljajo pravice do uporabe frekvence spektra GSM (*Group Special Mobile - posebna skupina za mobilno komunikacijo ali Global Service for Mobile Communication - globalne storitve mobilne telefonije*)¹⁰ 900 in 1800 ter UMTS (*Universal Mobile Telephone System - univerzalni mobilni telefonski sistem, standard za tretjo generacijo mobilnega telefonskega omrežja*)¹¹.

Družba pri svojem poslovanju uporablja tudi neopredmetena osnovna sredstva, ki so že odpisana, a se še vedno uporabljajo (računalniški program Microsoft Enterprise Agreement).

Pomembnejša povečanja neopredmetenih sredstev v letu 2011 se nanašajo predvsem na nabavo računalniške programske opreme in nabavo licenc ter drugih neopredmetenih sredstev.

Vrednost neopredmetenih sredstev je dne 31. 12. 2011 znašala 73.232 tisoč €.

Postavka »Opredmetena osnovna sredstva« poleg postavk na dan 31. 12. 2010 obsega tudi postavko:

- Oprema za mobilno omrežje.

⁹V tem podpoglavju se bomo osredotočili samo na razlike v postavkah glede na dan 31.12.2010. To pomeni, da bomo v tem podpoglavju predstavili le tiste postavke, ki so različne napram postavkam na dan 31.12.2010.

¹⁰Adlešič et al., 2002: 415.

¹¹Adlešič et al., 2002: 1201.

Zemljišča in zgradbe ter kabelska kanalizacija so v družbi Telekom Slovenije izkazani po pošteni vrednosti, vsa ostala opredmetena osnovna sredstva pa po nabavni vrednosti. Opredmetena osnovna sredstva niso predmet obremenitve.

Družba pri svojem poslovanju uporablja tudi opredmetena osnovna sredstva, ki so že odpisana, a se še vedno uporabljajo. To so predvsem telekomunikacijska oprema, kot so omrežje, centrale, modemi in druga podobna oprema.

Pomembnejša povečanja opredmetenih osnovnih sredstev v letu 2011 se nanašajo predvsem na pridobitev nepremičnin, izgradnjo in posodobitev telekomunikacijskega omrežja, pridobitev telekomunikacijske opreme in druge opreme.

Vrednost opredmetenih osnovnih sredstev je dne 31. 12. 2011 znašala 837.684 tisoč €.

Postavka »Naložbe v odvisne družbe in skupne podvige« je pojasnjena ločeno za naložbe v odvisne družbe in za naložbe v skupne podvige. Naložbe v odvisne družbe predstavljajo obvladujoč delež Telekoma Slovenije v sledečih odvisnih družbah: GVO, TSmedia, Planet 9, Avtenta.si, Soline, Ipko, On.net, Aneks, Primo, SIOL Zagreb, SIOL B.V. in liquidation, One to one, One, Digi Plus Multimedia, SIOL Podgorica, SIOL Sarajevo. Naložbe v skupne podvige predstavljata Gibtelecom in M-Pay. Za te naložbe velja zapisati, da je Telekom Slovenije v aprilu 2007 pridobil 50% lastniški delež v družbi Gibtelecom Limited, ki je ponudnik telekomunikacijskih storitev v Gibraltarju in kot zasebna družba ne kotira na nobeni od javnih borz vrednostnih papirjev. Družba M-Pay pa je s pripojitvijo družbe Mobitel k družbi Telekom Slovenije v 50% lastništvu družbe Telekom Slovenije.

Z vpisom pripojitve v sodni register (1. 7. 2011) je družba Mobitel prenehala obstajati, posledice pripojitve pa so začele veljati s 1. 7. 2011. S pogodbo o pripojitvi je bilo na Telekom Slovenije preneseno celotno premoženje in obveznosti družbe Mobitel. Telekom Slovenije je tako postal splošni pravni naslednik pripojene družbe in s tem vstopil v vse pravne posle pripojene družbe.

Ker mednarodni standardi računovodskega poročanja (MSRP) neposredno ne predpisujejo računovodsko obravnavo pripojitev pod skupnim upravljanjem, je družba pri izbiri uporabila določila iz členov 10-12 Mednarodnega računovodskega standarda (MRS) 8 - Računovodske usmeritve, spremembe računovodskih ocen in napake. Glede na navedeno se je družba odločila, da v svojih računovodskih evidencah pripojitev pripozna od 1. 1. 2011 dalje, torej v celotnem poročanem obdobju, in sicer po metodi združevanja deležev, po kateri družba prenese sredstva in obveznosti po njihovi neodpisani vrednosti.

Vrednost naložb v odvisne družbe in skupne podvige je dne 31. 12. 2011 znašala 116.145 tisoč €.

Postavka »Druge finančne naložbe« poleg postavk na dan 31. 12. 2010 obsega tudi naslednje postavke:

- Druge naložbe v delnice in deleže,
- Posojila podjetjem v skupini in drugim podjetjem,

- Druga dolgoročna finančna sredstva.

Vse naložbe v delnice so razporejene kot finančne naložbe, namenjene prodaji.

Vrednost drugih finančnih naložb je dne 31. 12. 2011 znašala 172.661 tisoč €.

Postavka »Naložbene nepremičnine«: naložbene nepremičnine so merjene po modelu nabavne vrednosti, sicer pa so naložbene nepremičnine zemljišča in zgradbe v Sečovljah ter nepremičnina na Vojkovi 58 v Ljubljani. Poštena vrednost naložbenih nepremičnin bistveno ne odstopa od knjigovodske vrednosti.

Vrednost naložbenih nepremičnin je dne 31. 12. 2011 znašala 6.463 tisoč €.

Postavka »Odložene terjatve in obveznosti za davek« poleg postavk na dan 31. 12. 2010 obsega tudi postavko:

- Neopredmetena sredstva.

Vrednost odloženih terjatev in obveznosti za davek je dne 31. 12. 2011 znašala 21.499 tisoč €.

Med kratkoročnimi sredstvi pa se nahajajo naslednje postavke, ki jih v nadaljevanju podrobneje predstavljamo.

Postavko »Sredstva za odtujitev« lahko pojasnimo, kot sledi:

Družba je v letu 2011 pripoznala izgubo zaradi oslabitve iz razlike med knjigovodsko vrednostjo in pošteno vrednostjo, zmanjšano za stroške prodaje v višini 99 tisoč €.

Vrednost sredstev za odtujitev je dne 31. 12. 2011 znašala 4.485 tisoč €.

Na strani **obveznosti do virov sredstev** se nahajajo kapital, dolgoročne obveznosti in kratkoročne obveznosti. Med kapitalom se nahajajo postavke, ki jih predstavljamo v nadaljevanju.

Vpoklicani kapital: izdani in v celoti vplačani kapital je na dan 31. 12. 2011 znašal 272.721 tisoč € in je bil razdeljen na 6.535.478 navadnih imenskih kosovnih delnic, od katerih je imela Republika Slovenija, na dan 31. 12. 2011, največji delež (62,54%). V letu 2011 družba ni izdala niti umaknila delnic, tako da je ostalo število delnic nespremenjeno.

Lastne delnice: na dan 31. 12. 2011 je imela družba 30.000 lastnih delnic, kar predstavlja 0,46% delniškega kapitala in so evidentirane v skupni vrednosti 3.670.824,63 evra. Število lastnih delnic je nespremenjeno od pridobitve v letu 2003.

Vrednost lastnih delnic je dne 31. 12. 2011 znašala 3.671 tisoč €.

Rezerve: skladno z ZGD lahko poslovodstvo polovico dobička posameznega poslovnega leta po obvezni uporabi razporedi na rezerve. Rezerve, poleg postavk na dan 31. 12. 2010, obsegajo tudi postavko:

- Zakonske rezerve.

V okviru kapitalskih rezerv je evidentiran vplačan presežek kapitala iz naslova lastninskega preoblikovanja v višini 126.135 tisoč € in prenos neobdavčenega dela prevrednotovalnih rezerv za opredmetena osnovna sredstva v višini 7.491 tisoč €.

Ob pripojitvi družbe Mobitel k družbi Telekom Slovenije je prišlo do povečanja in strukturne spremembe kapitala družbe znotraj postavke rezerve:

- Zakonske rezerve, oblikovane v družbi Mobitel v višini 50.434.251,38 evra, so se prenesle v zakonske rezerve Telekoma Slovenije.
- Glede na to, da so statutarne rezerve Telekoma Slovenije že dosegale 20% osnovnega kapitala, so se statutarne rezerve v višini 50.434.251,38 evra, ki so bile oblikovane v družbi Mobitel, prenesle v druge rezerve iz dobička.

Vrednost rezerv je dne 31. 12. 2011 znašala 364.533 tisoč €.

Zadržani čisti poslovni izid: zadržani čisti poslovni izid vključuje prenesene dobičke prejšnjih let in čisti poslovni izid obdobja. Na podlagi sklepa skupščine delničarjev z dne 31. 8. 2011, se je bilančni dobiček za leto 2010, v znesku 29.500 tisoč €, razporedil za izplačilo dividend v znesku 22.118 tisoč € (2010: 19.516 tisoč €), kar predstavlja 3,40 evra na delnico (2010: 3,00 evre), preostali del, v znesku 7.382 tisoč €, pa je prenesen v naslednje leto.

Vrednost zadržanega čistega poslovnega izida je dne 31. 12. 2011 znašala 119.698 tisoč €.

Prevrednotovalne rezerve za opredmetena osnovna sredstva: prevrednotovalne rezerve za opredmetena osnovna sredstva je družba v letu 2011 zmanjšala za 2.736 tisoč €, in sicer je evidentirala prenos v višini 965 tisoč € v zadržani čisti poslovni izid iz dodatno obračunane amortizacije v zvezi s prevrednotenimi opredmetenimi osnovnimi sredstvi. Prav tako je evidentirala prenos 1.771 tisoč € na kapitalne rezerve iz dodatno obračunane amortizacije v zvezi z revalorizacijo opredmetenih osnovnih sredstev. Prevrednotovalne rezerve niso predmet delitve.

Vrednost prevrednotovalnih rezerv za opredmetena osnovna sredstva je dne 31. 12. 2011 znašala 73.892 tisoč €.

Prevrednotovalne rezerve za finančne inštrumente: prevrednotovalne rezerve za finančne inštrumente vključujejo prevrednotenje finančnih naložb, namenjenih prodaji v višini 548 tisoč €. Tudi te rezerve niso predmet delitve.

Vrednost prevrednotovalnih rezerv za finančne inštrumente je dne 31. 12. 2011 znašala 548 tisoč €.

Med dolgoročnimi obveznostmi se nahajajo postavke, ki jih predstavljamo v nadaljevanju.

Postavka »Rezervacije« poleg postavk na dan 31. 12. 2010 obsega tudi postavki:

- Rezervacije za ocenjene stroške odstranitve sprejemno - oddajnih postaj,
- Rezervacije za reorganizacijo podjetja.

Rezervacije so oblikovane zgolj iz pravne in poslovne previdnosti in so se v letu 2011 povečale za 5.000 tisoč €.

Po pričakovanjih naj bi se po letu 2021, to je po poteku licence UMTS, začelo odstranjevati sprejemno - oddajne postaje (brez upoštevanja možnosti podaljšanja licence). Rezervacije so bile oblikovane v višini predvidenih stroškov odstranitve in diskontirane z diskontno stopnjo 5% (2010: 5%).

Skladno s sklepom uprave so bile v letu 2011 oblikovane rezervacije za reorganizacijo, in sicer v višini 6.445 tisoč €.

Vrednost rezervacij je dne 31. 12. 2011 znašala 41.997 tisoč €.

Postavka »Odložene terjatve in obveznosti za davek« poleg postavk na dan 31. 12. 2010 obsega tudi postavko:

- Neopredmetena sredstva.

Vrednost odloženih terjatev in obveznosti za davek je dne 31. 12. 2011 znašala 9.785 tisoč €.

Med kratkoročnimi obveznostmi pa se nahajajo naslednje postavke, ki jih v nadaljevanju podrobneje predstavljamo.

Postavka »Poslovne in druge obveznosti« poleg postavk na dan 31. 12. 2010 obsega tudi postavko:

- Obveznosti za predujme.

Poslovne obveznosti niso obrestovane in so običajno poravnane v dogovorjenem roku od 8 do 120 dni, obveznosti do operaterjev prav tako niso obrestovane in so običajno poravnane v dogovorjenem roku od 30 do 60 dni.

Vrednost poslovnih in drugih obveznosti je dne 31. 12. 2011 znašala 135.223 tisoč €.

Postavka »Druge kratkoročne finančne obveznosti« poleg postavk na dan 31. 12. 2010 obsega tudi postavko:

- Obveznost za izplačilo dividend.

Vrednost drugih kratkoročnih finančnih obveznosti je dne 31. 12. 2011 znašala 16.424 tisoč €.

Postavka »Kratkoročno odloženi prihodki« poleg postavk na dan 31. 12. 2010 obsega tudi postavko:

- Odloženi prihodki od prodaje predplačniških kartic.

Vrednost kratkoročno odloženih prihodkov je dne 31. 12. 2011 znašala 17.168 tisoč €.

Bilanca stanja se na koncu poslovnega leta zaključuje tako na strani sredstev kot tudi na strani obveznosti do virov sredstev. Obe strani se morata ujemati, kar pomeni,

da mora biti vsota sredstev v bilanci stanja (aktiva) enaka vsoti obveznosti do virov sredstev (pasiva).

Glede na zgoraj navedeno iz bilance stanja Telekoma Slovenije lahko razberemo, da je upoštevano temeljno bilančno načelo, saj je bila na dan 31. 12. 2011 vsota sredstev v bilanci stanja enaka vsoti obveznosti do virov sredstev (1.540.064 tisoč €).

3.2. KRITIČNA ANALIZA

Ena od omejitev naše raziskave je predvsem »starost« obih letnih poročil, ki predstavljata osnovo za kasnejši izračun kazalnikov.

Gre namreč za to, da v času pisanja pričujočega dela nismo imeli na razpolago tudi že letnega poročila za poslovno leto 2012, zato smo obstoječe stanje zasnovali na podlagi letnih poročil za poslovni leti 2010 in 2011. Tako bodo tudi kazalniki izračunani na podlagi računovodskih izkazov iz leta 2010 in 2011.

4. IZRAČUN KAZALNIKOV

V tretjem poglavju smo s tem, ko smo predstavili postavke bilance stanja in izkaza poslovnega izida, dejansko predstavili tudi osnovo za izračune kazalnikov - računovodska izkaza. Na podlagi računovodskih izkazov Telekoma Slovenije bomo torej v tem poglavju računali različne kazalnike. Njihove rezultate bomo predstavili, komentirali in jih med seboj primerjali.

Cilj magistrskega dela je namreč prikaz in analiza temeljnih računovodskih izkazov v gospodarski delniški družbi, in sicer izkaza poslovnega izida in bilance stanja. Analizo poslovanja bomo opravili za podjetje Telekom Slovenije, d. d., ki jo bomo omejili na poslovni leti 2010 in 2011. Za tako časovno obdobje smo se odločili, ker je TS poslovno leto 2010 zaključil z izgubo, že naslednje leto, poslovno leto 2011, pa je zabeležil dobiček. Zanimivost je tudi ta, da se je TS, kot matična družba, reorganizirala in tako se je k tej družbi pripojilo hčerinsko podjetje Mobitel, d. d. Združitve obeh največjih družb v Skupini Telekom Slovenije se je zgodila dne 1. 7. 2011, kar pomeni, da TS v poslovnem letu 2010 še ni bilo združeno, prav tako ne v prvi polovici leta 2011, od dne 1. 7. 2011 dalje pa TS na trgu deluje kot združeno podjetje, imenovano Telekom Slovenije, d. d.

In ravno zaradi združitve imamo namen skozi temeljne računovodske izkaze podjetja, opraviti in prikazati primerjavo poslovanja med poslovnima letoma 2010 in 2011, s čimer želimo prikazati bilančne spremembe oziroma razlike v TS. Na podlagi računovodskih izkazov v letnem poročilu TS bomo tako izračunali kazalnike, s katerimi bomo podrobneje analizirali poslovanje TS v opazovanem obdobju ter proučili vplive spojitve TS in Mobitela na sâmo poslovanje.

4.1. KAZALNIKI V OKVIRU SRS 29 (2006)

Kazalniki, ki jih bomo računali, so:¹²

- kazalniki stanja financiranja (vlaganja),
- kazalniki stanja investiranja (naložbenja),
- kazalniki vodoravnega finančnega ustroja,
- kazalniki gospodarnosti,
- kazalniki dobičkonosnosti.

Znotraj navedenih temeljnih kazalnikov bomo računali najbolj ključne kazalnike.

4.1.1. KAZALNIKI STANJA FINANCIRANJA (VLAGANJA)

V okviru kazalnikov stanja financiranja izhajamo iz pasivne strani bilance stanja. Ti kazalniki so usmerjeni v analizo (proučevanje) načina financiranja podjetja, kjer nas zanima višina dolgov oziroma kapitala v strukturi vseh virov financiranja.

Stopnja lastniškosti financiranja za leto 2010

$$\frac{\textit{kapital}}{\textit{obveznosti do virov sredstev}} = \frac{621.537}{1.318.106} = 47,15\%$$

¹²Vsi zneski so navedeni v tisoč €.

47,15% celotnih obveznosti do virov sredstev predstavlja kapital, kar pomeni, da je kar 47,15% celotnih sredstev financirano z lastniškimi sredstvi. Ta delež je relativno visok v primerjavi z večino ostalih slovenskih poslovnih sistemov. Velikost tega kazalnika pove, da je finančna odvisnost podjetja do zunanjih virov financiranja relativno nizka, zato je ta podatek zanimiv tako za posojilodajalce kot tudi za lastnike kapitala. Posojilodajalci so zainteresirani za čim višjo vrednost kazalnika, lastniki kapitala pa za čim manjšo (Hočevnar et al., 2001: 408).

Stopnja lastniškosti financiranja za leto 2011

$$\frac{\textit{kapital}}{\textit{obveznosti do virov sredstev}} = \frac{827.721}{1.540.064} = 53,75\%$$

PRIMERJAVA

Stopnja lastniškosti financiranja za leto 2011 se je glede na preteklo leto povišala, in sicer za 6,60 odstotnih točk oziroma za 14%. Tako kapital kot tudi obveznosti do virov sredstev sta se absolutno povišala, a ker je bila rast kapitala (33%) višja od rasti obveznosti do virov sredstev (17%), se je zato povišala tudi stopnja. Zaradi zvišanja stopnje lastniškosti financiranja je moč sklepati, da je obravnavano podjetje relativno znižalo finančno odvisnost do zunanjih virov.

Rast obsega kapitala je moč pripisati pretežno rasti rezerv in zadržanega čistega poslovnega izida. Rezerve so narasle za 113.320 tisoč € oziroma za 45%, zadržani čisti poslovni izid pa za 90.198 tisoč € oziroma za 306%. Rast obveznosti do virov sredstev je moč pripisati predvsem rasti kapitala, saj je prišlo le do manjše rasti dolgoročnih (2,8%) in kratkoročnih obveznosti (1,1%). Iz navedenega sklepamo, da pripojitev Mobitela ni bistveno povišala dolgoročnih in kratkoročnih obveznosti, je pa bolj občutno prispevala k povišanju kapitala družbe.

Stopnja dolžniškosti financiranja za leto 2010

$$\frac{\textit{dolgovi}}{\textit{obveznosti do virov sredstev}} = \frac{478.951 + 217.618}{1.318.106} = 52,85\%$$

52,85% sredstev podjetja je financiranih s tujimi viri oziroma z dolgovi. Vrednost tega kazalnika se dopolnjuje z zgornjim, saj ga lahko izračunamo tudi tako, da od 100% odštejemo stopnjo lastniškosti financiranja (52,85% = 100% - 47,15%). Ta stopnja je relativno nizka v primerjavi z večino ostalih slovenskih poslovnih sistemov. Zaradi komplementarnosti obeh stopenj sklepamo, da so posojilodajalci zainteresirani za čim manjšo vrednost kazalnika, lastniki kapitala pa za čim višjo.

Stopnja dolžniškosti financiranja za leto 2011

$$\frac{\textit{dolgovi}}{\textit{obveznosti do virov sredstev}} = \frac{492.374 + 219.969}{1.540.064} = 46,25\%$$

PRIMERJAVA

Stopnja dolžniškosti financiranja v letu 2011 se je v primerjavi z letom 2010 znižala, in sicer za 6,60 odstotnih točk oziroma za 12%. Tako dolgovi kot tudi

obveznosti do virov sredstev so se absolutno povišali, a ker je bila rast dolgov (2%) nižja od rasti obveznosti do virov sredstev (17%), se je zato znižala tudi stopnja dolžniškosti financiranja. Rezultat izračuna je pričakovan, saj kaže nižjo finančno odvisnost do zunanjih virov.

Stopnja dolgoročnosti financiranja za leto 2010

$$\frac{\text{kapital} + \text{dolgoročni dolgovi (vključno z rezervacijami)} + \text{dolgoročne PČR}^{13}}{\text{obveznosti do virov sredstev}} =$$

$$= \frac{621.537 + 478.951}{1.318.106} = 83,49\%$$

83,49% sredstev je financiranih z dolgoročnimi viri (dolgoročni dolgovi in kapital). Osnovno pravilo financiranja¹⁴ je, da naj podjetje financira dolgoročna sredstva in del kratkoročnih sredstev z dolgoročnimi viri. Ob predpostavki, da je Telekom Slovenije spoštoval navedeno pravilo, pričakujemo visok delež dolgoročnih sredstev v primerjavi z vsemi sredstvi, kar bomo preverili v podpoglavju 4. 1. 2. - Stopnja osnovnosti investiranja.

Stopnja dolgoročnosti financiranja za leto 2011

$$\frac{\text{kapital} + \text{dolgoročni dolgovi (vključno z rezervacijami)} + \text{dolgoročne PČR}}{\text{obveznosti do virov sredstev}} =$$

$$= \frac{827.721 + 492.374}{1.540.064} = 85,72\%$$

PRIMERJAVA

Stopnja dolgoročnosti financiranja za leto 2011 se je v primerjavi z letom 2010 povišala za 2,23 odstotne točke oziroma za 3%, saj je bila rast trajnih in dolgoročnih virov (20%) višja od rasti obveznosti do virov sredstev (17%).

Povišanje koeficienta je predvsem posledica rasti kapitala, medtem ko so dolgoročni dolgovi in dolgoročne PČR ostale na podobni ravni.

Stopnja kratkoročnosti financiranja za leto 2010

$$\frac{\text{kratkoročni dolgovi (vključno s kratkoročnimi PČR)}}{\text{obveznosti do virov sredstev}} =$$

$$= \frac{217.618}{1.318.106} = 16,51\%$$

¹³S PČR običajno označujemo pasivne časovne razmejitve.

¹⁴Visoka šola za računovodstvo, Branje računovodskih poročil od obrazca do vsebine (bilanca stanja in izkaz uspeha), dosegljivo na: <http://www.vsr.si/clanki/Bilanca%20stanja.pdf> (5. 12. 2012).

16,51% sredstev je financiranih s kratkoročnimi viri (kratkoročni dolgovi). Pričakujemo nizek delež kratkoročnih sredstev v celotnih sredstvih. Vrednost kazalnika je komplementarna stopnji dolgoročnosti financiranja ($16,51\% = 100\% - 83,49\%$).

Stopnja kratkoročnosti financiranja za leto 2011

$$\frac{\text{kratkoročni dolgovi (vključno s kratkoročnimi PČR)}}{\text{obveznosti do virov sredstev}} = \\ = \frac{219.969}{1.540.064} = 14,28\%$$

PRIMERJAVA

Stopnja kratkoročnosti financiranja za leto 2011 se je v primerjavi s preteklim letom znižala za 2,23 odstotne točke oziroma za 14%. To pomeni, da se je stopnja sredstev, ki so financirana s kratkoročnimi viri, znižala za 2,23 odstotne točke. Na podlagi tega predvidevamo, da se je v letu 2011 v primerjavi z letom 2010 delež dolgoročnih sredstev zvišal, ker se je delež kratkoročnih sredstev znižal.

Znižanje koeficienta je moč pripisati predvsem povišanju vrednosti kapitala in ne znižanju kratkoročnih dolgov. Slednji so od leta 2010 do 2011 ostali približno na enaki ravni, se je pa znotraj njih spremenila struktura. Namreč, prejeta kratkoročna posojila in krediti so se znižali za 80.499 tisoč € oziroma za 69,4%, medtem ko so se poslovne in druge obveznosti povišale za 64.740 tisoč € oziroma za 91,9%, in sicer predvsem zaradi rasti obveznosti do dobaviteljev in domačih operaterjev.

Koeficient dolgovno-kapitalskega razmerja za leto 2010

$$\frac{\text{dolgovi}}{\text{kapital}} = \frac{696.569}{621.537} = 1,12$$

Dolgoročni in kratkoročni dolgovi oziroma obveznosti predstavljajo 112% kapitala, z drugimi besedami je vrednostni obseg dolgov za 12% večji od vrednostnega obsega kapitala. Ta koeficient, imenujemo ga tudi kazalnik finančnega vzvoda (Hočevnar et al., 2001: 411), je v tesni povezavi s stopnjo lastniškosti in dolžniškosti financiranja.

Višja kot je stopnja lastniškosti financiranja, nižja je stopnja dolžniškosti financiranja, kar vodi v nižje razmerje dolga v primerjavi s kapitalom. Ker je imel Telekom Slovenije relativno visoko stopnjo lastniškosti financiranja, smo pričakovali nižjo vrednost kazalnika finančnega vzvoda.

Koeficient dolgovno-kapitalskega razmerja za leto 2011

$$\frac{\text{dolgovi}}{\text{kapital}} = \frac{712.343}{827.721} = 0,86$$

PRIMERJAVA

Koeficient dolgovno-kapitalskega razmerja se je v letu 2011 glede na leto 2010 znižal za 0,26 oziroma za 23%. Relativno precejšnje znižanje koeficienta smo pričakovali, saj se je stopnja lastniškosti financiranja v proučevanem obdobju zvišala, kar pa je vodilo v znižano razmerje med dolgovi in kapitalom.

4.1.2. KAZALNIKI STANJA INVESTIRANJA (NALOŽBENJA)

V okviru kazalnikov stanja investiranja proučujemo aktivno stran bilance stanja. Ti kazalniki so usmerjeni v analizo strukture sredstev v podjetju (na primer: struktura dolgoročnih oziroma kratkoročnih sredstev), kjer se zavedamo, da se vrednosti kazalnikov po posameznih panogah zelo razlikujejo.

Stopnja osnovnosti investiranja za leto 2010

$$\frac{\text{osnovna sredstva (po knjigovodski vrednosti)}}{\text{sredstva}} =$$
$$= \frac{1.132.806 - 195.486}{1.318.106} = 71,11\%$$

71,11% vseh sredstev predstavlja osnovna sredstva. Vrednost kazalnika je odvisna od panoge, v kateri se podjetje nahaja (tehnološko intenzivne panoge imajo praviloma višjo vrednost kazalnika kot delovno intenzivne panoge). Zmanjšanje vrednosti kazalnika lahko pomeni, da se je poslovanje podjetja povečalo oziroma so se povečala kratkoročna sredstva, ali pa je prišlo do dezinvestiranja (neobnavljanje osnovnih sredstev). Za podrobne analize je potrebno proučiti tudi deleže posameznih vrst osnovnih sredstev.

Približek tej stopnji je tudi stopnja dolgoročnih sredstev v vseh sredstvih, ki je v letu 2010 v okviru telekomunikacijske panoge znašala 77,9%, kar pomeni, da je Telekom Slovenije na približno enaki ravni kot celotna panoga. Vse gospodarske družbe skupaj v povprečju zasledujejo nižjo stopnjo 62%, kar je logična posledica tega, da imajo tehnološko naravnana podjetja, kot je tudi Telekom Slovenije, v splošnem višje stopnje osnovnosti investiranja (Kmet Zupančič et al., 2012).¹⁵

Stopnja osnovnosti investiranja za leto 2011

$$\frac{\text{osnovna sredstva (po knjigovodski vrednosti)}}{\text{sredstva}} =$$
$$= \frac{1.260.990 - 172.661}{1.540.064} = 70,67\%$$

¹⁵Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, Dejavnosti slovenskega gospodarstva v luči poslovanja gospodarskih družb v letu 2011, dosegljivo na: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2012/dz08-12.pdf (14. 12. 2012).

PRIMERJAVA

Stopnja osnovnosti investiranja za leto 2011 se v primerjavi z letom 2010 praktično ni spremenila, vendar smo po podrobni analizi poslovanja ugotovili, da so se deleži posameznih vrst osnovnih sredstev v proučevanem obdobju spremenili. Med njimi najbolj izstopata spremembi deleža opredmetenih osnovnih sredstev in deleža naložb v odvisne družbe in skupne podvige v vseh (dolgoročnih) sredstvih. Stopnja opredmetenih osnovnih sredstev se je povišala iz 54% na 66%¹⁶, stopnja naložb v odvisne družbe in skupne podvige pa se je zmanjšala iz 24% na 9%¹⁷. Povišanje prve je predvsem posledica dejstva, da opredmetena osnovna sredstva na dan 31. 12. 2011 povišujejo tudi oprema za mobilno omrežje¹⁸, ki zaradi specifičnosti panoge predstavlja relativno višji znesek. Znižanje druge pa je predvsem posledica slabitev naložb, ki jih je obravnavano podjetje opravilo v poslovnem letu 2010.

Stopnja obratnosti investiranja za leto 2010

$$\frac{\text{obratna sredstva s kratkoročnimi AČR}^{19}}{\text{sredstva}} =$$

$$= \frac{185.300 - 74.336}{1.318.106} = 8,42\%$$

8,42% sredstev podjetja predstavlja obratna sredstva. Na osnovi vrednosti kazalnika sklepamo, da je Telekom Slovenije upošteval osnovno pravilo investiranja, saj je stopnja obratnosti investiranja znašala zelo podobno kot stopnja kratkoročnosti financiranja, stopnja osnovnosti investiranja pa znaša podobno kot stopnja dolgoročnosti financiranja.

Stopnja obratnosti investiranja za leto 2011

$$\frac{\text{obratna sredstva s kratkoročnimi AČR}}{\text{sredstva}} =$$

$$= \frac{279.074 - 43.918}{1.540.064} = 15,27\%$$

PRIMERJAVA

Tudi v poslovnem letu 2011 je Telekom Slovenije upošteval osnovno pravilo investiranja, saj je stopnja obratnosti investiranja znašala zelo podobno kot stopnja kratkoročnosti financiranja oziroma še celo bolj podobno kot poprej. Stopnja obratnosti investiranja je v letu 2011 v primerjavi z letom 2010 narasla za kar 81% (6,85 odstotnih točk), kar je posledica precejšnjega povišanja poslovnih in

¹⁶54% = 612.739/1.132.806; 66% = 837.684/1.260.990

¹⁷24% = 273.614/1.132.806; 9% = 116.145/1.260.990

¹⁸Povzeto po pojasnilu številka 12 (stran 186 v letnem poročilu Telekoma Slovenije za poslovno leto 2011).

¹⁹Z AČR običajno označujemo aktivne časovne razmejitve.

drugih terjatev zaradi pripojitve Mobitela k matični družbi (ter s tem njegovih poslovnih terjatev) in poslabšanja razmer v gospodarstvu (plačilna nedisciplina).

Stopnja finančnosti investiranja za leto 2010

dolgoročne finančne naložbe + kratkoročne finančne naložbe + naložbene nepremičnine
sredstva

$$= \frac{195.486 + 74.336}{1.318.106} = 20,47\%$$

Telekom Slovenije je imel 20,47% vseh sredstev investiranih v dolgoročne in kratkoročne finančne naložbe. To pomeni, da ima Telekom Slovenije 20,47% svojega premoženja investiranega v eni izmed oblik finančnih instrumentov z namenom povečevanja vrednosti premoženja. Tako lahko zaključimo, da je za visoko tehnološko razvito panogo stopnja finančnosti investiranja relativno visoka.

Stopnja finančnosti investiranja za leto 2011

dolgoročne finančne naložbe + kratkoročne finančne naložbe + naložbene nepremičnine
sredstva

$$= \frac{172.661 + 43.918}{1.540.064} = 14,06\%$$

PRIMERJAVA

Stopnja finančnosti investiranja se je v letu 2011 znižala v primerjavi z letom 2010, in sicer za 6,41 odstotnih točk oziroma za 31%. Vzrok temu je v znižanju dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb (20%) ter hkrati povišanju vseh sredstev (17%). Znižanje dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb je bilo pričakovano, saj smo že pri izračunu stopnje osnovnosti investiranja ugotovili precejšnje znižanje deleža naložb v odvisne družbe in skupne podvige.

Vzrok znižanja dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb je bil predvsem v znižanju posojil podjetjem v skupini in drugim podjetjem, in sicer za 25.480 tisoč € oziroma za 13,4%.

Stopnja odpisanosti osnovnih sredstev za leto 2010

$$\frac{\text{popravek vrednosti osnovnih sredstev}}{\text{nabavna vrednost osnovnih sredstev}} = \frac{32.745 + 1.143.825}{61.475 + 1.756.564} = 64,72\%$$

Odpisana vrednost vseh osnovnih sredstev v Telekomu Slovenije znaša 64,72% začetne nabavne vrednosti ali povedano drugače, neodpisana vrednost osnovnih sredstev znaša le 35,28% nabavne vrednosti, zato menimo, da ima Telekom Slovenije relativno starejša osnovna sredstva, ki so odpisana že v skoraj dveh tretjinah.

Stopnja odpisanosti osnovnih sredstev za leto 2011

$$\frac{\text{popravek vrednosti osnovnih sredstev}}{\text{nabavna vrednost osnovnih sredstev}} = \frac{160.313 + 1.730.564}{233.545 + 2.568.248} = 67,49\%$$

PRIMERJAVA

Popravek vrednosti in nabavna vrednost osnovnih sredstev sta se v letu 2011 glede na leto 2010, zaradi pripojitve Mobitela k matični družbi precej povišali. Obe vrednosti sta imeli precej podobno rast (popravek vrednosti je rasel še nekoliko hitreje), kar vodi v zvišanje stopnje odpisanosti osnovnih sredstev le za 2,77 odstotne točke. Razlago izračuna kazalnika za leto 2010, da ima Telekom Slovenije relativno starejša osnovna sredstva, ki so odpisana že v skoraj dveh tretjinah, lahko razširimo tudi na leto 2011, razlog za to pa vidimo v pripojitvi Mobitela k matični družbi. Mobitel je imel, kot kaže, podobno stopnjo odpisanosti osnovnih sredstev.

4.1.3. KAZALNIKI VODORAVNEGA FINANČNEGA USTROJA

Kazalnike vodoravnega finančnega ustroja pogosto imenujemo tudi kazalnike plačilne sposobnosti in solventnosti, saj pri njih primerjamo posamezne postavke sredstev s posameznimi postavkami obveznosti do virov sredstev (Hočevar et al., 2001: 415). Pogosto te kazalnike uporabljajo posojilodajalci, saj s tem ocenijo tveganje, da morda od podjetja ne bodo prejeli glavnice. Slabost teh kazalnikov pa se kaže v tem, da pri izračunu uporabljajo statične podatke iz bilance stanja in ne dinamičnih.

Koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev za leto 2010

$$\frac{\text{kapital}}{\text{osnovna sredstva (po knjigovodski vrednosti)}} = \frac{621.537}{1.132.806 - 195.486} = 0,66$$

66% osnovnih sredstev je pokritih s kapitalom. Omenili smo že, da naj bi podjetje praviloma financiralo vsa osnovna sredstva s kapitalom, zato bi naj bila vrednost tega kazalnika večja od 1.

Koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev za leto 2011

$$\frac{\text{kapital}}{\text{osnovna sredstva (po knjigovodski vrednosti)}} = \frac{827.721}{1.260.990 - 172.661} = 0,76$$

PRIMERJAVA

Koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev za leto 2011 se je v primerjavi z letom 2010 povišal za 10 odstotnih točk. S tem je podjetje bolj sledilo osnovnim finančnim načelom, saj je financiranje osnovnih sredstev s kapitalom povišalo relativno za kar precej; to je za 15%, a kljub temu še ni prišlo do ravni, da bi financiralo vsa osnovna sredstva s kapitalom. Taka ugotovitev je skladna tudi z ugotovitvijo, do katere smo prišli pri analizi stopnje lastniškosti in dolžniškosti financiranja.

Koeficient kapitalske pokritosti dolgoročnih sredstev za leto 2010

$$\frac{\textit{kapital}}{\textit{dolgoročna sredstva}} = \frac{621.537}{1.132.806} = 0,55$$

55% dolgoročnih sredstev je pokritih s kapitalom. Posojilodajalci pričakujejo čim višjo vrednost tega kazalnika, saj višja vrednost zagotavlja večji delež kapitala v dolgoročnih sredstvih ter s tem povečuje gotovost solventnosti podjetja.

Koeficient kapitalske pokritosti dolgoročnih sredstev za leto 2011

$$\frac{\textit{kapital}}{\textit{dolgoročna sredstva}} = \frac{827.721}{1.260.990} = 0,66$$

PRIMERJAVA

Koeficient kapitalske pokritosti dolgoročnih sredstev za leto 2011 se je v primerjavi z letom 2010 povišal za 11 odstotnih točk. Delež kapitala v dolgoročnih sredstvih se je v proučevanjem obdobju povišal, kar pomeni, da so bila dolgoročna sredstva pokrita z več kapitala. S tem se je tveganje za insolventnost podjetja zmanjšalo, kar je prav gotovo v interesu posojilodajalcev.

Koeficient kapitalske pokritosti dolgoročnih sredstev se je povišal, ker je rast obsega kapitala preseгла rast obsega dolgoročnih sredstev. V strukturi dolgoročnih sredstev je prišlo med letoma 2010 in 2011 do največjih sprememb v delu, kjer so se naložbe v odvisne družbe in skupne podvige zmanjšale za 157.469 tisoč € oziroma za 57,6%, medtem ko so se opredmetena osnovna sredstva povišala za 224.945 tisoč € oziroma za 36,7%.

V okviru telekomunikacijskih dejavnosti se je omenjeni koeficient v primerjavi z letom 2010 znižal iz 59,7% na 57,5%, kar kaže na to, da se je koeficient pri Telekomu Slovenije iz povprečne ravni v primerjavi z letom 2010 zvišal na nadpovprečno raven. Povprečni koeficient vseh gospodarskih družb je v letu 2011 znašal 61,7%, kar nakazuje, da je Telekom Slovenije imel v letu 2011 previsok koeficient in s tem neučinkovito izrabo določenih dolgoročnih sredstev. Višji koeficient od Telekoma Slovenije so v letu 2011 imele le še predelovalne dejavnosti (79,4%), oskrba z električno energijo, plinom in paro (82,1%), oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odpadki (72,8%), trgovina (70%), precej nižjega od koeficienta Telekoma Slovenije pa sta imela gostinstvo (42,8%) in poslovanje z nepremičninami (33,9%) (Kmet Zupančič et al., 2012).²⁰

²⁰Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, *Dejavnosti slovenskega gospodarstva v luči poslovanja gospodarskih družb v letu 2011, dosegljivo na: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2012/dz08-12.pdf* (14. 12. 2012).

Koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev za leto 2010

$$\frac{\text{kapital} + \text{dolgoročni dolgovi z rezervacijami in dolgoročnimi PČR}}{\text{dolgoročna sredstva}} =$$
$$= \frac{621.537 + 478.951}{1.132.806} = 0,97$$

S tem kazalnikom se prikazuje dolgoročno financiranje sredstev. Delež 0,03 (ena minus koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev) pomeni, da je s kratkoročnimi viri financirano le 3% dolgoročnih sredstev.

Kadar je vrednost kazalnika manjša od 1, so dolgoročna sredstva financirana tudi s kratkoročnimi viri. Kadar pa je vrednost kazalnika večja od 1, pa so z dolgoročnimi viri financirana tudi kratkoročna sredstva.

Koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev za leto 2011

$$\frac{\text{kapital} + \text{dolgoročni dolgovi z rezervacijami in dolgoročnimi PČR}}{\text{dolgoročna sredstva}} =$$
$$= \frac{827.721 + 492.374}{1.260.990} = 1,05$$

PRIMERJAVA

V proučevanem obdobju je prišlo do preobrata v smislu, da je bilo leta 2010 nekaj dolgoročnih sredstev financirano s kratkoročnimi viri, v letu 2011 pa so bila z dolgoročnimi viri financirana tudi kratkoročna sredstva (5%). Vzrok temu je tudi pripojitev Mobitela k matični družbi, kjer pa so v času pred pripojitvijo veljala drugačna načela financiranja kot je pač značilno za vsako podjetje posebej. Idealna vrednost znaša 1, kar pomeni, da ne moremo trditi, da je stanje v letu 2011 slabše kot v letu 2010, oba kazalnika namreč od idealne vrednosti odstopata približno enako. Je pa z vidika varnosti financiranja vrednost kazalnika za leto 2011 bolj ugodna.

Koeficient neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti (hitri koeficient) za leto 2010

$$\frac{\text{likvidna sredstva}}{\text{kratkoročne obveznosti}} = \frac{25.249}{217.618} = 0,12$$

Likvidna sredstva dobimo, če od kratkoročnih sredstev odštejemo zaloge in kratkoročne terjatve ter tako dobimo denarna sredstva. 12% kratkoročnih obveznosti je pokrito z likvidnimi sredstvi. Ta kazalnik je lahko manjši od 1, vendar ni nujno, da ima podjetje zato težave s plačilno sposobnostjo, saj lahko kratkoročni dolgovi zapadejo veliko kasneje kot se bodo v podjetju zbrala dodatna denarna sredstva.

Koeficient neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti (hitri koeficient) za leto 2011

$$\frac{\text{likvidna sredstva}}{\text{kratkoročne obveznosti}} = \frac{43.944}{219.969} = 0,20$$

PRIMERJAVA

Hitri koeficient za leto 2011 se je v primerjavi s predhodnim letom povišal za 8 odstotnih točk. Na podlagi tega lahko zapišemo, da ima podjetje za poravnavo kratkoročnih obveznosti več likvidnih sredstev kot leto poprej, kar zmanjšuje verjetnost morebitnih težav s plačilno sposobnostjo podjetja.

Likvidna sredstva so se v proučevanem obdobju povišala predvsem zaradi povečanja kratkoročnih depozitov pri bankah z zapadlostjo do treh mesecev, medtem ko se je obseg denarnih sredstev v blagajni in na računih v banki zmanjšal.

Koeficient pospešene pokritosti kratkoročnih obveznosti (pospešeni koeficient) za leto 2010

$$\frac{\text{likvidna sredstva} + \text{kratkoročne terjatve}}{\text{kratkoročne obveznosti}} = \frac{25.249 + 73.010}{217.618} = 0,45$$

45% kratkoročnih obveznosti je pokritih z likvidnostnimi sredstvi in kratkoročnimi terjatvami. Pospešeni koeficient tako bolje izraža plačilno sposobnost podjetja, saj vsebuje tudi kratkoročne terjatve, ki predstavljajo bolj zanesljiv način poplačila obveznosti podjetja. Ta koeficient temelji na predpostavki, da so zaloge najbolj nelikviden del kratkoročnih sredstev, zato zaloge niso vsebovane v koeficientu. Pospešeni koeficient je najbolj uporaben za kratkoročnega upnika ter v kriznih časih.

Koeficient pospešene pokritosti kratkoročnih obveznosti (pospešeni koeficient) za leto 2011

$$\frac{\text{likvidna sredstva} + \text{kratkoročne terjatve}}{\text{kratkoročne obveznosti}} = \frac{43.944 + 172.174}{219.969} = 0,98$$

PRIMERJAVA

Pospešeni koeficient je v letu 2011 več kot dvakrat tolikšen kot leto poprej, kar je predvsem posledica tudi tolikšne rasti kratkoročnih terjatev. Povišanje koeficienta podjetju kaže še dodatno varnost oziroma znižuje tveganje plačilne nesposobnosti, saj ima podjetje na voljo za poravnavo kratkoročnih obveznosti več kratkoročnih sredstev, med njimi kratkoročnih terjatev²¹.

²¹Danes na trgu deluje kar precej podjetij, ki se ukvarjajo z odkupom poslovnih terjatev. To pomeni, da od podjetja odkupijo določeno nezapadlo terjatev in namesto njega čakajo na izplačilo dolžnika, podjetju pa denar, zmanjšan za določen strošek, nakažejo takoj. (Finson, Odkup terjatev, dosegljivo na: <http://www.finson.si/vsebina.php?id=02.03&qclid=CMLYiN-wpLMCFc2R3godxFqAoA> (28. 10. 2012).).

Koeficient kratkoročne pokritosti kratkoročnih obveznosti (kratkoročni koeficient) za leto 2010

$$\frac{\text{kratkoročna sredstva}}{\text{kratkoročne obveznosti}} = \frac{185.300}{217.618} = 0,85$$

85% obveznosti, ki zapadejo v enem letu, je podjetje zmožno poravnati s sredstvi, ki so načeloma unovčljiva v enem letu. Za upnike je pomembno, da je vrednost kazalnika čim višja, saj to pomeni, da je podjetje sposobno sproti odplačevati tekoče obveznosti, medtem ko je za podjetje bolje imeti nižjo vrednost koeficienta, saj previsoka vrednost koeficienta pomeni, da so določena kratkoročna sredstva investirana neproduktivno (Hočevar et al., 2001: 416-417).

Koeficient kratkoročne pokritosti kratkoročnih obveznosti (kratkoročni koeficient) za leto 2011

$$\frac{\text{kratkoročna sredstva}}{\text{kratkoročne obveznosti}} = \frac{279.074}{219.969} = 1,27$$

PRIMERJAVA

Kratkoročni koeficient se je v letu 2011 v primerjavi s prejšnjim letom precej povišal in za dobro četrtno presejel mejo 1. Povišanje koeficienta je prav gotovo dober signal upnikom, saj kaže na to, da ima podjetje na voljo dovolj kratkoročnih sredstev za poplačilo obveznosti do njih. Po drugi strani pa je vrednost koeficienta precej višja od 1, kar kaže na to, da ima podjetje na voljo za 27% več kratkoročnih sredstev za pokrivanje kratkoročnih obveznosti, to pa na določeno neučinkovitost in neoptimalnost razporejanja sredstev.

Koeficient komercialnega terjatveno-obveznostnega razmerja za leto 2010

$$\frac{\text{terjatve do kupcev}}{\text{obveznosti do dobaviteljev}} = \frac{46.602}{38.597} = 1,21$$

Vrednost terjatev do kupcev smo pridobili iz pojasnila številka 19 (stran 193 v letnem poročilu Telekom Slovenije za poslovno leto 2010), vrednost obveznosti do dobaviteljev pa je razvidna iz pojasnila številka 27 (stran 199 v letnem poročilu Telekom Slovenije za poslovno leto 2010).

Vrednost koeficienta nam pove, da je terjatev do kupcev za 21% več kot obveznosti do dobaviteljev. Koeficient nam pove, v kolikšni meri je podjetje sposobno odplačevati obveznosti do dobaviteljev po unovčenju terjatev do kupcev. Ker pa ni nujno, da so zapadlosti kupcev enake zapadlostim obveznosti do dobaviteljev, moramo biti previdni pri razlagi velikosti kazalnika.

Koeficient komercialnega terjatveno-obveznostnega razmerja za leto 2011

$$\frac{\text{terjatve do kupcev}}{\text{obveznosti do dobaviteljev}} = \frac{142.553}{77.867} = 1,83$$

PRIMERJAVA

Od leta 2010 do leta 2011 so se povišale tako terjatve do kupcev kot tudi obveznosti do dobaviteljev. A ker so se prve povišale bolj kot druge, to vodi v povišanje koeficienta komercialnega terjatveno-obveznostnega razmerja v letu 2011. Sklepamo, da je podjetje še bolj sposobno odplačevati obveznosti do dobaviteljev po vnovčenju terjatev do kupcev, saj ima v letu 2011 še za 62 odstotnih točk več terjatev do kupcev v primerjavi z obveznostmi do dobaviteljev.

4.1.4. KAZALNIKI GOSPODARNOSTI

Kazalniki gospodarnosti kažejo na učinkovitost poslovanja podjetja oziroma kažejo razmerje med prihodki in odhodki. Podjetje deluje gospodarno, če so prihodki večji od odhodkov. Razliko med prihodki in odhodki predstavlja dobiček.

Koeficient gospodarnosti poslovanja za leto 2010

$$\frac{\text{poslovni prihodki}}{\text{poslovni odhodki}} = \frac{381.168 + 1.363}{380.833} = 1,004$$

Vrednost koeficienta 1,004 pove, da je bilo v poslovnem letu poslovnih prihodkov za 0,4% več kot poslovnih odhodkov. Ker je koeficient večji od 1, sklepamo da je obstajal dobiček iz poslovanja. Ta koeficient kaže na učinkovitost poslovanja podjetja, saj so iz koeficienta izločeni prihodki in odhodki iz financiranja ter izredni prihodki in odhodki. Večja vrednost koeficienta kaže večjo uspešnost poslovanja.

Koeficient gospodarnosti poslovanja za leto 2011

$$\frac{\text{poslovni prihodki}}{\text{poslovni odhodki}} = \frac{694.705 + 3.966}{630.309} = 1,11$$

PRIMERJAVA

Koeficient gospodarnosti poslovanja se je v letu 2011 v primerjavi s preteklim letom povišal za 10,6 odstotne točke na 11 odstotni presežek poslovnih prihodkov nad poslovnimi odhodki. Povišanje koeficienta predstavlja relativno precejšnje izboljšanje poslovanje Telekom Slovenije, kar posledično vodi v višji dobiček iz poslovanja. Največjo težo temu je prispevala pripojitev Mobitela k Telekomu Slovenije, ki je že v času pred pripojitvijo imel višji presežek poslovnih prihodkov nad poslovnimi odhodki kot Telekom Slovenije.

Prihodki iz poslovanja so narasli za 313.537 tisoč €. 95% tega povečanja lahko neposredno pripišemo pripojitvi Mobitela k Telekomu Slovenije, saj so prihodki od prodaje mobilne telefonije znašali 297.904 tisoč €. Vidna je relativno manjša rast prihodkov iz naslova interneta in širokopasovnega dostopa (za 3,8%), rast prihodkov od prodaje trgovskega blaga in materiala (za 152%) ter upad prihodkov iz naslova klasične govorne telefonije (za 14,2%). Določen delež upada prihodkov iz naslova klasične govorne telefonije se zaradi prehoda klasične telefonije v IP telefonijo prenese v rast prihodkov iz naslova širokopasovnega dostopa. Če analiziramo strukturo odhodkov iz poslovanja, ugotovimo, da so se podpovprečno

(povprečje znaša 65%) povečali stroški dela in drugi odhodki iz poslovanja, kar posledično vodi v višji koeficient gospodarnosti poslovanja.

Koeficient celotne gospodarnosti za leto 2010

$$\frac{\text{prihodki}}{\text{odhodki}} = \frac{381.168 + 1.363 + 58.574}{380.833 + 295.964} = 0,65$$

V letu 2010 je vrednostni obseg celotnih prihodkov znašal samo 65% celotnih odhodkov, zato je bila v poslovnem letu 2010 izkazana izguba v višini 35% od vseh odhodkov. V primerjavi s prejšnjim koeficientom se je ta znižal pod vrednost 1 zaradi močno povečanih finančnih odhodkov (slabitve naložb v jugovzhodni Evropi²²). Ta koeficient obravnava prihodke in odhodke vseh dejavnosti (iz poslovanja, financiranja in izrednih).

Koeficient celotne gospodarnosti za leto 2011

$$\frac{\text{prihodki}}{\text{odhodki}} = \frac{694.705 + 3.966 + 32.159}{630.309 + 64.906} = 1,05$$

PRIMERJAVA

Koeficient celotne gospodarnosti je v letu 2011 presegel vrednost 1, kar pomeni, da je imelo podjetje dobiček v višini 5% celotnih odhodkov. Povišanje koeficienta v letu 2011 v primerjavi z letom 2010 je posledica predvsem znižanja odhodkov iz financiranja, saj v letu 2011 ni bilo tako visokih slabitev naložb kot v letu 2010. Dvig koeficienta pa je tudi posledica višjih celotnih prihodkov, kljub temu da so finančni prihodki nekoliko upadli zaradi znižanih prihodkov iz dividend²³.

Prihodki iz financiranja so se znižali predvsem zaradi nižjih prihodkov iz dividend (padec za 77,6%), medtem ko so prihodki od obresti nekoliko narasli (za 16,8%). Odhodki iz financiranja so se znižali predvsem zaradi znižanih slabitev naložb - slednje so bile v letu 2011, glede na predhodno leto, manjše za 221.312 tisoč € oziroma za 83,2%.

Stopnja dobičkovnosti poslovnih prihodkov za leto 2010

$$\frac{\text{poslovni dobiček}}{\text{poslovni prihodki}} = \frac{1.698}{381.168 + 1.363} = 0,44\%$$

0,44% poslovnih prihodkov predstavlja poslovni dobiček. Ta stopnja je v neposredni povezavi s koeficientom gospodarnosti poslovanja, izračunamo pa jo tako, da od slednjega odštejemo 1. Stopnjo dobičkovnosti poslovnih prihodkov lahko razložimo tudi tako, da vsakih sto denarnih enot dodatnih poslovnih prihodkov ustvari dodatni poslovni dobiček v velikosti dodatne 0,44 denarne enote. Zavedati pa se moramo, da je potrebno s poslovnim dobičkom pokriti še davke iz dobička in stroške financiranja.

²²Povzeto po pojasnilu številka 8 (stran 182 v letnem poročilu Telekoma Slovenije za poslovno leto 2010).

²³Povzeto po letnem poročilu Telekoma Slovenije za poslovni leti 2010 in 2011; stran 182.

Stopnja dobičkovnosti poslovnih prihodkov za leto 2011

$$\frac{\text{poslovni dobiček}}{\text{poslovni prihodki}} = \frac{68.362}{694.705 + 3.966} = 9,78\%$$

PRIMERJAVA

Stopnja dobičkovnosti poslovnih prihodkov v letu 2011 je glede na predhodno leto kar precej narasla, kar smo pričakovali pri izračunu koeficienta gospodarnosti poslovanja za leto 2011. Vsakih sto denarnih enot poslovnih prihodkov producira 9,78 denarnih enot poslovnega dobička, kar je za večino podjetij v različnih panogah lep dosežek.

Stopnja dobičkovnosti prihodkov za leto 2010

$$\frac{\text{dobiček (pred obdavčitvijo)}}{\text{prihodki}} = \frac{-235.692}{381.168 + 1.363 + 58.574} = -53,43\%$$

Izguba podjetja v letu 2010 je predstavljala 53,43% vseh prihodkov. Kot že omenjeno v razlagi koeficienta celotne gospodarnosti, je vzrok za tako visoko negativno vrednost tega koeficienta moč iskati v zelo visokih slabitvah naložb v postavki finančni odhodki.

Stopnja dobičkovnosti prihodkov za leto 2011

$$\frac{\text{dobiček (pred obdavčitvijo)}}{\text{prihodki}} = \frac{35.615}{694.705 + 3.966 + 32.159} = 4,87\%$$

PRIMERJAVA

Ker v letu 2011 ni bilo tako visokih slabitev naložb kot v letu 2010, se je stopnja dobičkovnosti prihodkov v letu 2011 v primerjavi z letom 2010 precej izboljšala. Ker ima le-ta pozitivno vrednost, sklepamo, da vsaka dodatna denarna enota prihodkov vodi v 4,87 odstotni porast dobička pred obdavčitvijo.

Stopnja čiste dobičkovnosti prihodkov za leto 2010

$$\frac{\text{dobiček (po obdavčitvi)}}{\text{prihodki}} = \frac{-235.692}{381.168 + 1.363 + 58.574} = -53,43\%$$

Ker je bila izkazana izguba, davka na dobiček (izgubo) ni bilo potrebno plačati, saj se davek na dobiček plačuje zgolj od pozitivne davčne osnove. To je razlog, da sta števca obeh kazalnikov enaka, kar vodi v enako vrednost in razlago obeh kazalnikov.

Stopnja čiste dobičkovnosti prihodkov za leto 2011

$$\frac{\text{dobiček (po obdavčitvi)}}{\text{prihodki}} = \frac{21.333}{694.705 + 3.966 + 32.159} = 2,92\%$$

PRIMERJAVA

V letu 2011 je po obdavčitvi izkazan čisti dobiček v višini 2,92% vseh prihodkov. Dobiček po obdavčitvi kasneje uporabimo tudi za izračun vrednosti dobička na posamezno delnico, kar je predvsem pomembno za lastnike podjetja oziroma delničarje.

4.1.5. KAZALNIKI DOBIČKONOSNOSTI

Pri kazalnikih dobičkonosnosti opazujemo donosnost oziroma rentabilnost sredstev ali kapitala. Obstajajo številne različice, a spodaj prikazujemo le dve najbolj pogosti.

Koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala za leto 2010

$$\frac{\text{čisti dobiček obračunskega obdobja}}{\text{povprečni kapital (brez čistega poslovnega izida obračunskega obdobja)}} =$$

$$= \frac{-235.692}{\frac{621.537 + 843.915}{2}} = -32,17\%$$

Čista izguba v poslovnem letu 2010 je predstavljala 32,17% povprečnega kapitala. Povprečni kapital smo dobili tako, da smo izračunali aritmetično sredino kapitala na dan 31. 12. 2010 in na dan 31. 12. 2009. Tolikšen odstotek je nenormalno visok zaradi že prej opisanega razloga (zelo visoke slabitve naložb v postavki finančni odhodki) in je osamelec glede na predhodna poslovna leta. Še bolj nazorno to pomeni, da so lastniki zaradi slabitev na vsakih 100 denarnih enot vloženega kapitala izgubili 32,17 denarnih enot.

Koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala za leto 2011

$$\frac{\text{čisti dobiček obračunskega obdobja}}{\text{povprečni kapital (brez čistega poslovnega izida obračunskega obdobja)}} =$$

$$= \frac{21.333}{\frac{827.721 + 830.183}{2}} = 2,57\%$$

PRIMERJAVA

Zaradi obstoja čistega poslovnega dobička v letu 2011 je koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala pričakovano pozitiven. Lastniki oziroma delničarji so tako na vsakih sto denarnih enot vloženega kapitala pridobili 2,57 denarnih enot čistega dobička. Ker je le-ta na ravni stopnje varnih naložb ali celo pod njo, povprečni delničar s tako vrednostjo koeficienta verjetno ne more biti povsem zadovoljen, saj je bil za bolj tvegano naložbo premalo poplačan oziroma le na ravni zelo varne naložbe.

Koeficient razširjene dobičkonosnosti sredstev za leto 2010

$$\frac{\text{izguba in dane obresti obračunskega obdobja}}{\text{povprečna sredstva}} =$$
$$= \frac{-235.692 + (16.767 - 5.918)}{\frac{1.318.106 + 1.573.232}{2}} = -15,55\%$$

15,55% povprečnih sredstev predstavlja izgubo iz poslovanja. Kazalnik prikazuje, kako neuspešno je bilo poslovanje pri upravljanju s sredstvi podjetja. Ta kazalnik ne upošteva, kako in s kolikšnimi stroški so bila pridobljena, zato ni občutljiv na strukturo financiranja.

Koeficient razširjene dobičkonosnosti sredstev za leto 2011

$$\frac{\text{dobiček in dane obresti obračunskega obdobja}}{\text{povprečna sredstva}} =$$
$$= \frac{21.333 + (19.586 - 4.745)}{\frac{1.540.064 + 1.634.161}{2}} = 2,28\%$$

PRIMERJAVA

Koeficient razširjene dobičkonosnosti sredstev za leto 2011 se je v primerjavi z letom 2010 precej izboljšal, saj je podjetje ob dani višini sredstev ustvarilo več dobička in plačalo več obresti. Ker so bila s tem sredstva izrabljena bolj učinkovito, sklepamo, da je bilo poslovanje pri upravljanju sredstev bolj produktivno.

4.2. PREVERITEV TEZ

Na podlagi izračunanih kazalnikov in na podlagi primerjave izračunov kazalnikov med poslovnima letoma 2010 in 2011 bomo pogledali, kako se odraža združitev obeh največjih družb v Skupini Telekom Slovenije (Telekoma Slovenije in Mobitela), nadalje pa tudi, ali se je združitev »splačala« ali ne ter, kako spojitev vpliva na sâmo poslovanje.

Zato želimo v okviru analize poslovanja TS preveriti teze, ki smo jih navedli na začetku magistrskega dela:

1. **teza:** Stopnja dolžniškosti financiranja se je znižala.
2. **teza:** Stopnja obratnosti investiranja je po združitvi narasla.
3. **teza:** Likvidnost (združenega) podjetja se je izboljšala.
4. **teza:** Gospodarnost poslovanja se je izboljšala.
5. **teza:** Dobičkonosnost kapitala se je povečala.

Stopnja dolžniškosti financiranja se je znižala. Navedeno tezo potrdimo, saj se je stopnja lastniškosti financiranja povišala zaradi hitrejše rasti kapitala v obveznostih do virov sredstev. Posledica tega je, da se je v proučevanem obdobju

stopnja dolžniškosti financiranja znižala (iz 52,85% na 46,25%), kar lahko razumemo tudi tako, da se Telekom Slovenije nagiba proti manj zadolženemu gospodarskemu okolju in s trajnim kapitalom (v nasprotju z dolgom) želi pokriti večji del obveznosti do virov sredstev. Tak nagib bi bil logičen, saj je izkušnja iz leta 2010, ko je bilo opravljenih precej slabitev naložb, pokazala na prednosti večjega lastniškega financiranja in manjše odvisnosti do zunanjih virov. Koeficienti stanja financiranja kažejo tudi dvig dolgoročnosti financiranja.

Tezo, Stopnja obratnosti investiranja je po združitvi narasla, potrdimo. Zaradi relativno precejšnjega povišanja poslovnih terjatev se je namreč povišala tudi stopnja obratnosti investiranja (iz 8,42% na 15,27%), iz česar je razvidno tudi, da je Telekom Slovenije še bolj upošteval osnovno načelo investiranja in financiranja; to je, da naj financira večji del kratkoročnih sredstev s kratkoročnimi viri.

Tezo, Likvidnost (združenega) podjetja se je izboljšala, potrdimo. Poleg likvidnosti se je povišala tudi solventnost podjetja, saj sta celotno premoženje in dolgoročna sredstva pokrita z večjim delom kapitala, poleg tega pa je s kratkoročnimi sredstvi pokrito zelo malo dolgoročnih obveznosti. Hitri koeficient se je v proučevanem obdobju povišal (iz 0,12 na 0,20), kar kaže na višji razpoložljivi obseg zelo likvidnih sredstev za poravnavo tekočih obveznosti. To kaže na manjše tveganje v smislu, da dobavitelji ne bi bili poplačani za svoje opravljene storitve.

Tezo, Gospodarnost poslovanja se je izboljšala, prav tako potrdimo, saj je Telekom Slovenije v proučevanem obdobju izboljšal poslovanje, s tem pa povišal tudi dobiček iz poslovanja. S tem je povišal tudi višji celotni dobiček in presežek celotnih prihodkov nad odhodki, s čimer se je posledično povišala tudi gospodarnost poslovanja. Vse navedeno pa lahko pripišemo predvsem pripojitvi Mobitela k matični družbi.

Tezo, Dobičkonosnost kapitala se je povečala, potrdimo. V proučevanem obdobju je namreč dobičkonosnost kapitala zamenjala predznak iz negativnega v pozitivnega (iz izgube v letu 2010 na dobiček v letu 2011), kar je posledica tako pripojitve Mobitela k Telekomu kot tudi slabitve naložb v letu 2010. Ta dobičkonosnost kapitala (Koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala znaša 2,57%) ni visoka, temveč bolj kot ne na ravni podpovprečne tvegane naložbe, kar prav gotovo ni po godu lastnikom oziroma delničarjem.

Na podlagi obrazložitev postavljenih tez, ki izhajajo iz predhodnih izračunov kazalnikov, opazimo, da so vse navedene teze potrjene. Ker je pripojitev Mobitela k matični družbi pozitivno vplivala na gospodarnost poslovanja in dobičkonosnost kapitala, poleg tega pa tudi na likvidnost, stopnjo dolžniškosti financiranja in stopnjo obratnosti investiranja, smo mnenja, da je bila odločitev za navedeno pripojitev smotrna. Na podlagi analiziranih kazalnikov za obe poslovni leti ugotavljamo, da se je pripojitev splačala, kakšne posledice pa bo imela pripojitev na dolgi rok, pa bo pokazal čas, saj je dolgoročni trend odvisen od več dejavnikov (dolgoročne sinergije, spremembe v lastniški strukturi in podobno).

5. ZAKLJUČKI

Letna poročila, ki jih morajo podjetja obvezno pripraviti in jih kasneje javno objaviti (tudi na svojih spletnih straneh), so, v kolikor gledamo s finančnega, ekonomskega oziroma računovodskega vidika, na nek način pokazatelj, kako podjetje »stoji«; torej, kako dobro mu gre. Računovodski izkazi v okviru letnega poročila lahko tako lastnikom podjetja, strankam, poslovnim partnerjem kot tudi vodstvu podjetja predstavljajo tovrstne informacije. Tako podjetje ob koncu poslovnega leta »potegne črto« in ugotovi stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev, prihodek in odhodke ter prejemke in izdatke poslovnega leta. Na podlagi teh informacij nato uprava zavzame določena stališča ter navadno tudi ukrepe, odvisno seveda od tega, kako je podjetje poslovalo. Ne glede na to, ali je podjetje poslovalo pozitivno ali negativno, se podjetje razvija. Kljub slabemu poslovanju lahko namreč podjetje, ob ustreznih in pravočasnih ukrepih, še vedno izboljša svoje poslovanje in položaj na trgu, ter napreduje v pravi - pozitivni smeri.

Po našem mnenju je ena od pozitivnih smeri zagotovo tudi združitev Telekoma Slovenije in Mobitela. S potrditvami tez pa smo pokazali, da je združitev omenjenih družb pomembno pripomogla k pozitivnemu poslovanju družbe. Kljub izkazani izgubi v letu 2010 je bilo (osnovno) poslovanje pozitivno, saj je obstajal majhen poslovni dobiček (skoraj 1,7 milijona €), medtem ko je bil poslovni dobiček v letu 2011 bistveno večji.

Združeno podjetje Telekom Slovenije, d. d. kot nacionalni operater fiksnih in mobilnih telekomunikacij v Republiki Sloveniji s posodabljanjem svojih storitev in telekomunikacijskega omrežja poskuša pridobiti nove, hkrati pa obdržati obstoječe uporabnike. Prav tako si vse to prizadeva tudi na drugih trgih, predvsem na trgih jugovzhodne Evrope, kjer prav tako konkurira najboljšim operaterjem. Hkrati izvaja aktivnosti, da ni oziroma ne bi bil alternativa napram ostalim operaterjem, bodisi domačim ali tujim. Na ta način sledi svoji viziji (postati oziroma ostati vodilni operater v celovitih komunikacijah oziroma v informacijsko-komunikacijskih tehnologijah) in poslanstvu, saj svojim uporabnikom omogoča, da so vedno in povsod povezani s svojimi bližnjimi, s sodelavci in z vsebinami.

5.1. OCENA POSLOVANJA NA OSNOVI IZRAČUNANIH KAZALNIKOV

Na osnovi izračunanih kazalnikov za leti 2010 in 2011 lahko na tem mestu strnemo in zaključimo, da izračunani kazalniki kažejo na to, da je Telekom Slovenije stabilno podjetje ter podjetje z ustreznim dolgoročnim in kratkoročnim financiranjem sredstev. Slabe pretekle poslovne odločitve so pripeljale do relativno zelo visoke izgube iz financiranja, kar je za posledico imelo visoko celotno izgubo ter negativno dobičkonosnost kapitala. A kljub celotni visoki izgubi, poslovni dobiček ostaja pozitiven, kar kaže na to, da je celotno redno poslovanje brez posebnosti.

Po pripojitvi Mobitela k matični družbi pa lahko poslovanje Telekoma Slovenije na osnovi izračunanih kazalnikov strnemo tudi z naslednjimi dejstvi, in sicer: Telekom Slovenije se nagiba proti manj zadolženemu gospodarskemu okolju in s kapitalom želi pokriti večji del obveznosti do virov sredstev, Telekom Slovenije je upošteval osnovno načelo investiranja in financiranja, to je, da naj financira večji del

kratkoročnih sredstev s kratkoročnimi viri, Telekom Slovenije ima višji razpoložljivi obseg zelo likvidnih sredstev za poravnavo tekočih obveznosti, to pa kaže na manjše tveganje neplačila obveznosti, izboljšanje gospodarnosti poslovanja lahko pripišemo pripojitvi Mobitela k matični družbi in ne nazadnje je tudi povečanje dobičkonosnosti kapitala moč pripisati tako pripojitvi Mobitela k Telekomu Slovenije kot tudi slabitvam naložb v letu 2010.

5.2. PREDLAGANE REŠITVE

Za podjetje Telekom Slovenije predlagamo, da bolj podrobno prouči stopnjo odpisanosti osnovnih sredstev, kajti ta je relativno visoka. Bojimo se namreč, da če podjetje ne bo investiralo v nova osnovna sredstva, bo lahko s povečanimi popravki vrednosti imelo še bolj zastarela osnovna sredstva. Razlago izračuna kazalnika za leto 2010, da ima Telekom Slovenije relativno starejša osnovna sredstva, ki so odpisana že v skoraj dveh tretjinah, lahko razširimo tudi na leto 2011, razlog za to pa vidimo v pripojitvi Mobitela k matični družbi. Kot kaže je imel Mobitel podobno stopnjo odpisanosti osnovnih sredstev. Opažamo tudi, da je pokritost osnovnih sredstev s kapitalom manjša od v literaturi priporočenih vrednosti, zato je dolgoročno smotrno razmerje med kapitalom in osnovnimi sredstvi povečati.

5.3. MOŽNOSTI NADALJNJEGA RAZVOJA

Slabitve naložb so imele v letu 2010 velik, a enkratni vpliv, zato je za uspešnost prihodnjega poslovanja bolj pomembno nadaljevanje uspešnega in učinkovitega rednega poslovanja, kar lahko z rezultati poslovanja za leto 2011 potrdimo. Kazalniki namreč kažejo na to, da je bilo tako v letu 2010 kot tudi v letu 2011 redno poslovanje uspešno in z normalnim dobičkom, oboje pa ponuja neobremenjeno popotnico za prihodnja poslovna leta.

Cilji Telekoma Slovenije so usmerjeni k optimizaciji poslovanja, zmanjševanju stroškov, zmerni rasti obsega storitev (posledično rasti prihodkov) in, če bo podjetje pri tem uspešno, se bodo kazalniki poslovanja še izboljšali, kar bo imelo prav gotovo pozitivne dolgoročne učinke poslovanja.

Zaključimo lahko z izjavo predsednika Nadzornega sveta, gospoda Tomaža Berginca, s katero se strinjamo tudi mi. V članku z naslovom »Poslovanje Skupine Telekom Slovenije v prvih treh mesecih 2012« je namreč komentiral poslovne rezultate in aktualna dogajanja in izjavil, da »združitev matične družbe in Mobitela lani že kaže prve dobre sinergijske učinke, čeprav je pot do dokončne konsolidacije poslovanja še dolga«. Ob tem je izrazil tudi veselje, da »se uspešnost dela potrjuje tudi z rezultati poslovanja« ter nadaljeval, da je »Telekom Slovenije zdravo, napredno in k uporabnikom usmerjeno podjetje, ki ga odlikujejo odlični strokovnjaki z različnih področij.«²⁴

²⁴Telekom Slovenije, d. d., *Poslovanje Skupine Telekom Slovenije v prvih treh mesecih 2012*, dosegljivo na: <http://www.telekom.si/o-podjetju/za-medije/novica?aid=2264> (31. 5. 2012).

LITERATURA IN VIRI

Knjige:

Adlešič, G., Bartol, M., Beranek, M., Breclj, T., Čehovin, A., Erjavec, I., Gantar, A., Grego, K., Grum, M., Hodnik, B., Hojnik, N., Humar, M., Jerman, M., Kobilica Šušmel, M., Koren, M., Kristan, A., Lah, L., Leskovic, D., Leskovic, R., Maltarič, B., Mavrič, B., Mejak, T., Omerzel, B., Omerzel, J., Petročnik, S., Podvršič, B., Ponikvar, P., Prešern, J., Rendla, S., Rous, K., Sadikov, A., Stanonik, T., Škraba, I., Štukelj Knežević, V., Tavzes, C., Tavzes, Č., Tavzes, M., Tomič, N., Vidmar, Ž., Zajc, J., Zorn, A. (2002). *Veliki slovar tujk*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Hočevar, M., Igličar, S., Zaman, M. (2001). *Osnove računovodstva*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

Kmet Zupančič, R., Ivas, K., Koprivnikar Šušteršič, M., Kovač, M., Kušar, J., Nenadič, T., Povšnar, J., Vidrih, A. (2012). *Dejavnosti slovenskega gospodarstva v luči poslovanja gospodarskih družb v letu 2011*. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, dosegljivo na: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2012/dz08-12.pdf (14. 12. 2012).

Kokotec-Novak, M., Korošec, B., Melavc, D. (2002). *Osnove računovodstva z bilanciranjem*. Kranj: Moderna organizacija.

Melavc, D., Novak, A. (2007). *Controlling*. Kranj: Moderna organizacija.

Novak, A. (2007). *Vrednotenje gospodarskih kategorij pri zunanjem računovodskem poročanju*. Koper: Fakulteta za management.

Turk, I., Kavčič, S., Kokotec-Novak, M., Koželj, S., Odar, M. (2004). *Finančno računovodstvo: splošni del*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.

Spletne strani:

Finson, Odkup terjatev, dosegljivo na: <http://www.finson.si/vsebina.php?id=02.03&gclid=CMLYiN-wpLMCFc2R3godxFgAoA> (28. 10. 2012).

Računovodja.com, Mednarodni računovodski standard MRS 1, dosegljivo na: http://www.racunovodja.com/clanki.asp?clanek=2596/MEDNARODNI_RA%C8UNOVODSKI_STANDARD_MRS_1_-_Predstavljanje_ra%E8unovodskih_izkazov (24. 10. 2012).

Slovenski inštitut za revizijo, Uvod v slovenske računovodske standarde, dosegljivo na: <http://www.si-revizija.si/publikacije/index.php> (29. 2. 2012).

Telekom Slovenije, d. d., Zgodovina, dosegljivo na: <http://www.telekom.si/o-podjetju/zgodovina> (28. 8. 2012).

Telekom Slovenije, d. d., Osebna izkaznica, dosegljivo na: <http://www.telekom.si/o-podjetju/osebna-izkaznica> (28. 8. 2012).

Telekom Slovenije, d. d., Organizacijska shema družbe, dosegljivo na: http://www.telekom.si/_files/2675/telekom_shema_podjetja_2013.pdf (10. 1. 2013).

Telekom Slovenije, d. d., Letno poročilo 2010, dosegljivo na: http://www.telekom.si/uploads/letno_porocilo/Letno_porociloTS_2010.pdf (5. 9. 2012).

Telekom Slovenije, d. d., Letno poročilo 2011, dosegljivo na: http://www.telekom.si/_files/2198/TS-2012-SLO-PDF-070612-LINK.pdf (7. 9. 2012).

Telekom Slovenije, d. d., Poslovanje Skupine Telekom Slovenije v prvih treh mesecih 2012, dosegljivo na: <http://www.telekom.si/o-podjetju/za-medije/novica?aid=2264> (31. 5. 2012).

Uradni list Evropske unije L 320/34, Uredba Komisije (ES) št. 1126/2008 o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta, dosegljivo na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:320:0001:0481:SL:PDF> (3. 10. 2012).

Visoka šola za računovodstvo, Branje računovodskih poročil od obrazca do vsebine (bilanca stanja in izkaz uspeha), dosegljivo na: <http://www.vsr.si/clanki/Bilanca%20stanja.pdf> (5. 12. 2012).

Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1). *Uradni list RS*, št. 42/2006, dosegljivo na: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200642&stevilka=1799> (5. 9. 2012 in 2. 12. 2012).

PRILOGE

- Priloga 1 - Organizacijska shema družbe Telekom Slovenije, d. d.
- Priloga 2 - Izkaz poslovnega izida Telekoma Slovenije, d. d. za leto 2010
- Priloga 3 - Bilanca stanja Telekoma Slovenije, d. d. na dan 31. 12. 2010
- Priloga 4 - Izkaz poslovnega izida Telekoma Slovenije, d. d. za leto 2011
- Priloga 5 - Bilanca stanja Telekoma Slovenije, d. d. na dan 31. 12. 2011

KRATICE IN AKRONIMI

AČR:	aktivne časovne razmejitve
d. d.:	delniška družba
d. o. o.:	družba z omejeno odgovornostjo
GSM:	Global Service for Mobile Communication
GVO, d. o. o.:	Gradnja in vzdrževanje telekomunikacijskih omrežij
IP:	internetni protokol
MRS:	mednarodni računovodski standard
MSRP:	mednarodni standardi računovodskega poročanja
PČR:	pasivne časovne razmejitve
p. o.:	poslovna organizacija
PTT:	Pošta, telegraf, telefon
SiOL:	Slovenija Online
SIR:	Slovenski inštitut za revizijo
SOP:	Stalni odbor za pojasnjevanje
SRS:	slovenski računovodski standard
TS:	Telekom Slovenije
UMTS:	Universal Mobile Telephone System
UOMRS:	Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde
ZGD:	Zakon o gospodarskih družbah